

T.C.
SAKARYA VALİLİĞİ

İL BRİFİNGİ

ŞUBAT-2017

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	3
İL HAKKINDA SAYISAL BİLGİLER.....	5
SOSYAL DURUM.....	10
1) NÜFUS ve YÖNETİM DURUMU	10
2) EĞİTİM DURUMU.	12
3) SAĞLIK.....	19
4) KÜLTÜR ve TURİZM	25
5) GENÇLİK HİZMETLERİ ve SPOR.....	30
6) MALİYE	32
7) AİLE ve SOSYAL POLİTİKALAR.....	33
8) SOSYAL YARDIMLAŞMA ve DAYANIŞMA VAKIFLARI	35
9) SOSYAL GÜVENLİK	36
10) TAPU ve KADASTRO DURUMU	37
EKONOMİ	38
1) TARIM	38
2) ORMANCILIK	47
3) SANAYİ	49
4) TİCARET	53
5) ENERJİ.....	54
6) BANKACILIK.....	54
7) MİLLİ GELİR ve İSTİHDAM	55
ALTYAPI ve KAMU YATIRIMLARI	56
1) ULAŞIM.....	56
2) ÇEVRE ve ŞEHİRCİLİK.....	56
3) İÇME-KULLANMA SUYU VE KANALİZASYON	58
4) KAMU YATIRIMLARI	59
MAHALLİ İDARELER	63
1) BELEDİYELER	63
SORUNLAR ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	64

GİRİŞ

Sakarya; tarihsel zenginliği, coğrafi konumu, ulaşım olanakları, tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde ülke ekonomisindeki payı ve uygun yatırım koşulları ile Ülkemizin önemli illerinden biridir. Sakarya ilinin bilinen tarihi Hititlerle başlar. Anadolu'da ilk siyasi birliği kuran Hititler, bu bölgeyi sınırları içinde bulundurmışlardır. Hitit Devleti iç karışıklıklar ve bölünmeler neticesi yıkılınca, bu bölge Friglerin eline geçti. Dış güçlerin tahrikiyle iç karışıklıklar ve bölünmelerden sonra yıkılan Friglerin yerine bölgeye Lidyalılar hâkim oldular. Persler, M.Ö. 6. asırda Lidya Devletini yenerek Anadolu'nun mühim kısmını işgal ettiler. M.Ö. 4. asırda Makedonya Kralı İskender, Pers Devletini yenerek İran'ı ele geçirdi. İskender'in ölümü üzerine bu bölge, halefleri arasında ihtilaf konusu oldu. Bitinya Krallığı, Makedonya Krallığına karşı İskender'in ölümünden sonra iç bağımsızlığını ilân etti ve bu bölgeye hâkim oldu. M.Ö. 1. asırda Roma imparatorluğu, Bitinya Krallığı ile birlikte bu bölgeyi alarak kendi topraklarına kattı. M.S. 365'te Roma İmparatorluğu ikiye bölününce Anadolu'nun diğer kısımları gibi Bitinya bölgesi de Doğu Roma'nın (Bizans) payına düştü. Altıncı asırda Justinianus, Bitinya bölgesine önem verdi. İslâm orduları, zaman zaman ve bilhassa İstanbul'un fethi için bölgeden geçerken buraları fethetmişlerse de uzun müddet kalamadılar. Ayrıca Sâsâniler de zaman zaman bölgeye akınlar yaptılar.

Sakarya, 1071'de Selçukluların, 1291 yılında ise Osmanlıların egemenliğine girmiştir. 1800'lü yıllardan itibaren Kafkasya ve Balkanlardan göç edenler Sakarya'ya yerleşmiştir. Yakın tarih olan 26 Mart 1921'de Yunan işgaline uğramış olan İl, 21 Haziran 1921'de düşman işgalinden kurtarılmıştır. Eski adıyla Adapazarı olan bu bölgede 1868 yılında belediye teşkilatı kurulmuştur. Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda Kocaeli iline bağlı bir ilçe iken, **22.06.1954** tarihinde Sakarya adıyla il olmuştur. İl belediyesi **06.03.2000** tarihinde Büyükşehir statüsüne kavuşturulmuştur. İlimiz, Marmara Bölgesinde, İstanbul'a 148 km. uzaklıkta, İstanbul-Ankara yolu üzerinde ve İstanbul-Antalya yolu kavşak noktasında bulunması itibariyle coğrafi konum avantajına sahiptir.

Sakarya, tarıma elverişli alanları, yağışlı iklimi, bol içme suyu kaynakları, ovaları, akarsuları, gölleri ve diğer doğal güzellikleri ile yerleşim için uygundur. İlimiz geniş bir alana yayılan ormanlık arazisi ile bu sektörde önemli bir paya sahiptir. Sakarya mısır, fındık ve beyaz et üretimi ile tarımda, ulusal ölçekteki kuruluşları ve organize bölgeleriyle sanayide ve çok sayıda ticari kuruluş ve turizm imkânlarıyla da hizmetler sektöründe yüksek bir potansiyele sahiptir.

Sakarya'nın nüfusu 2016 yılı sonu itibari ile **976.948**'dir. İl nüfusunun yaklaşık yarısı erkek, yarısı da kadın nüfustan oluşmaktadır. Yıllık nüfus artış hızı Binde **24,6**, İlın yüzölçümü **4.817** Km² olup, Km²'ye il genelinde **202** kişi düşmektedir. İlimiz nüfus olarak iller arasında 22., yüzölçümü olarak 66. sıradadır..

Sakarya'nın GSMH ya etkisi önemlidir. Sakarya'nın özellikle üretim, istihdam alanında rakamlarına, dış ticaret rakamlarına baktığımız zaman önde gelen illerinden biri olduğunu görebiliriz.

Dış Ticaret İller Sıralamasında Sakarya(TÜİK-2016);

- ✓ Dış Ticaret Hacmi: 4.567.458.000 \$ ile 7 nci,
- ✓ İhracatta: 2.554.015.000 \$ ile 7 nci,
- ✓ İthalatta: 2.013.443.000 \$ ile 9 ncu dur.

İhracatın İthalatı karşılama oranı % 127'dir. İhracatın, İthalatı karşılama oranı bakımından dış ticaret hacmi yüksek iller arasında 2 nci sıradadır.

İllerde Yaşam Endeksi Sıralamasında Sakarya(TÜİK-2015);

Genel Endeks: 2 nci dir.

- ✓ Konut: 1 nci
- ✓ Sivil Katılım: 1 nci
- ✓ Sosyal Yaşam: 6 ncı
- ✓ Sağlık: 14 ncü
- ✓ Çevre: 14 ncü
- ✓ Yaşam Memnuniyeti: 15 nci
- ✓ Altyapı Hizmetlerine Erişim: 20 nci
- ✓ Güvenlik: 26 ncı
- ✓ Çalışma Hayatı: 28 nci
- ✓ Gelir ve Servet: 33 ncü
- ✓ Eğitim: 38 nci dir.

Sakarya'da mevcut avantajların yanında, özellikle eğitim, sağlık, ulaşım ve sanayi alt yapısında önemli gelişmeler sağlanmıştır. İl'in bu özelliği çekiciliğini arttırmıştır. Bu durum bir yandan insanların ilimizde yaşama isteğini artırmakta, diğer yandan artan nüfusun hizmet taleplerinin karşılanması hususunda çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalınmaktadır. Gelecek on yıllık dönemde sosyo-ekonomik kriterlere göre Sakarya'nın Ülkemiz illeri arasında ilk **on sıra** içinde yer alacağı öngörülmekte ve çalışmalar bu stratejik hedef doğrultusunda yürütülmektedir.

SAKARYA İLİ HAKKINDA SAYISAL BİLGİLER

NÜFUS ve İDARİ YAPI

Nüfusu (İller Arasında 22. Sıradadır.)		976.948
Yıllık Nüfus Artış Hızı (Binde)	Türkiye:13,5	24,6
Yüzölçümü (km ²) (İller Arasında 66. Sıradadır.)		4.817
Nüfus Yoğunluğu(km ²)	Türkiye: 104	202
İlçe Sayısı		16
Belediye Sayısı		17
Mahalle Sayısı		665

GSYİH ve SOSYO-EKONOMİK GELİŞME

Kişi Başına GSYİH Miktarı-2015	Türkiye: 11.014 \$	14.431 \$
İlin Ülke GSYİH İçindeki Payı		%1,6

DIŞ TİCARET

İhracat-2016 (İller arasında 7. sıradadır)		2.554.015.000 \$
İthalat-2016 (İller arasında 9. Sıradadır)		2.013.443.000 \$
Dış Ticaret Hacmi-2016 (İller arasında 7. sıradadır)		4.567.458.000 \$
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı-2016	Türkiye : % 71.8	% 127
Dış Ticaret Dengesi-2016		(+)540.572.000 \$

MALİYE

Vergi Gelirleri (Tahakkuk) 2016		3.200.052.052 TL
Vergi Gelirleri (Tahsilat) 2016		1.965.926.262 TL
Tahsilat Oranı-2016		% 61
Genel Bütçe Giderleri-2016		1.923.498.302 TL

BANKACILIK

Toplam Nakdi Kredi-2016	Türkiye:1.808.002.000.000 TL.	12.838.353.000 TL.
Toplam Mevduat-2016	Türkiye:1.600.791.000.000 TL.	6.665.747.000 TL.

İSTİHDAM ve SOSYAL GÜVENLİK

Aktif Çalışan İşgücü-2016 Ekim		258.509
Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Nüfus-2016 Ekim		927.500
Gelir Testi Yapanlar-2016 Ekim		78.380
Kayıtlı İşsiz Sayısı-2016 Aralık		24.760
İşsizlik Oranı-2013		% 9,4

SOSYAL YARDIMLAŞMA ve DAYANIŞMA FONU

SYDV Yardım Alan Kişi Sayısı-2016		78.849
SYDV Yardım Tutarı-2016		12.843.909,30 TL.

MİLLİ EĞİTİM		
Okuma –Yazma Oranı (6 + Üstü Yaş)	Türkiye : % 93,66	% 96,70
Okul Sayısı		716
Derslik Sayısı		7.726
Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı		24
Öğrenci Sayısı (Örgün)		182.970
Öğretmen Sayısı		9.418
Yönetici Sayısı		894
Okullaşma Oranları	Okul Öncesi: % 35,97	
	İlköğretim: % 94,67	
	Ortaokul: % 95,79	
	Ortaöğretim: % 85,29	
Derslik Başına Öğrenci Sayıları	Okul Öncesi: 16	
	İlkokul + Ortaokul: 23	
	Ortaöğretim: 26	
Öğretmen Başına Öğrenci Sayıları	Okul Öncesi: 16	
	İlköğretim: 16	
	Ortaokul: 16	
	Ortaöğretim: 14	
YGS (Ortaöğretim) İl Geneli Net Ortalaması (Türkiye:43,45)		43,53
Halk Eğitim Merkezlerinde Açılan Kurs Sayısı		7.592
Halk Eğitim Merkezleri Kursiyer Sayısı		153.882
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ		
Sakarya Üniversitesi Fakülte Sayısı		17
Yüksekokul Sayısı		2
Meslek Yüksekokulu Sayısı		15
Konservatuar Sayısı		1
Enstitü Sayısı		5
Sakarya Üniversitesi Öğrenci Sayısı		91.249
Sakarya Üniversitesi Akademik Personel Sayısı		1.919
GENÇLİK HİZMETLERİ ve SPOR		
Spor Kulüpleri		246
Stadyum (25.000 Kişilik Stadyum İnşaatı Devam Ediyor.)		1
Kapalı Spor Salonu		16
Milli Sporcu (21 Branş, 59 Bayan, 93 Erkek)		152
K.Y.K'na ait Yurtlardaki Öğrenci Sayıları (Kapasite:9.350)		7.987
Üniversiteye Ait Yurtlardaki Öğrenci Sayıları (Kapasite:468)		468
Özel Yurtlardaki Öğrenci Sayıları (Kapasite:8.687)		6.357

SAĞLIK			
	Kamu	Özel	Toplam
Hastane (A.ve Diş H. Dahil)	13	6	19
Uzman Doktor (112 akademisyen)	493	124	617
Pratisyen Doktor (252 aile hekimi, 184 asistan hekim)	700	21	721
Diş Hekimi	78	165	243
On Bin Kişiye Düşen Hekim	Türkiye:17,9		14
Hemşire ve Ebe	1.593	212	1.782
Yatak Sayısı	1.675	287	1.859
Yatak İşgal Oranı	78	44,5	65,9
On Bin Kişiye Düşen Yatak	Türkiye:26,6		20,5
Aile Sağlığı Merkezi			92
Toplum Sağlığı Merkezi			16
Aile Hekimliği Birimi			280
Verem Savaş Dispanser			1
Halk Sağlığı Laboratuvarı			1
APEM			1
Bebek Ölüm Hızı (Binde)	Türkiye:7,6		5,28
KÜLTÜR ve TURİZM			
Taşınmaz Kültür Varlığı Sayısı			476
Sit Alanı Sayısı (2'si Kentsel)			32
Müze Sayısı (Sakarya, Geyve Alifuatpaşa Kuvayı Milliye ve Adapazarı Deprem Müzeleri)			3
Turistik Tesis Sayısı			32
Turistik Tesis Yatak Kapasitesi			6.272
Giriş Yapan Yerli Turist Sayısı- 2016			125.152
Giriş Yapan Yabancı Turist Sayısı -2016			16.171
TARIM			
Tarım Sektörünün Üretim Değeri-2015			4.365.542.935 TL.
Tarım Alanlarının İl Arazisindeki Ağırlık Durumu			% 48,88
Tarımsal Arazilerin Sulanma Durumu			% 20
Tarımsal Destekleme Miktarı-2015 (Kesinleşmiş)			146.526.554 TL.
Tarımsal Örgüt Sayısı (227.623 Üye)			175
Gıda Sektöründe Üretim Yapan İşletme Sayısı			1005
ORMAN			
Ormanlık Alanların İl Arazisindeki Ağırlık Durumu			% 43
2004-2015 Yılları Arasında Dikilen Toplam Fidan Sayısı			16.749.000
Dikilen Fidan Sayısı 2016			2.928.344

ÇEVRE	
Toplanan Madeni Yağ Miktarı-2016	183.200 kg
Toplanan Bitkisel Atıkyag Miktarı-2016	54.300 kg
Toplanan Tıbbi Atık Miktarı-2016	838.000 kg
Toplanan Atık Pil Miktarı-2016	4.200 kg
SANAYİ	
Organize Sanayi Bölgeleri Sayısı	7
Organize Sanayi Bölgeleri Alanı	1.295,06 Ha.
Organize Sanayi Bölgeleri İstihdam Kapasitesi	57.800
Organize Sanayi Bölgeleri Fiili İstihdamı	20.353
ENERJİ	
Elektrik Enerjisi Üretimi-2016 (Ocak-Kasım)	15,070 Milyar kWh.
Elektrik Enerjisi Tüketimi -2016 (Ocak-Aralık)	1,890 Milyar kWh.
Doğalgaz Tüketimi-2016 (Ocak-Aralık)	222 Milyon m ³
İÇME SUYU-KANALİZASYON	
Sağlıklı İçme Suyuna Ulaşma Oranı	% 100
Fenni Kanalizasyon Şebekesi Olmayan Bölgelerdeki Hane Oranı (Şehir)	% 25
KAMU YATIRIMLARI	
Toplam Proje Sayısı	460
Toplam Proje Tutarı	6.625.193.312 TL.
Toplam Ödenek Tutarı	1.321.281.389 TL.

YAŞAM ENDEKSİ İL SIRALAMASINDA SAKARYA (TÜİK-2015)

Genel Endeks	Konut	Sivil Katılım	Sosyal Yaşam	Sağlık	Çevre	Yaşam Memnuniyeti	Altyapı Hizmetlerine Erişim	Güvenlik	Çalışma Hayatı	Gelir ve Servet	Eğitim
2.nci	1.nci	1.nci	6.nci	14.ncü	14.ncü	15.nci	20.nci	26.nci	28.nci	33.ncü	38.nci

SAKARYA İLİ YAŞAM ENDEKSİ GÖSTERGE DEĞERLERİ (TÜİK-2015)

KONUT	SİVİL KATILIM
Fert Başına Düşen Oda Sayısı: 1,7 Konutun İçinde Tuvalet Mevcudiyeti Oranı: % 99,5 Konutun Kalitesinde Problem Yaşayanların Oranı: % 15,7	Mahalli İdareler Seçimlerine Katılım Oranı: % 91,3 Siyasi Partilere Üyelik Oranı: % 23,6 Sendika/Dernek Faaliyetleri İle İlgili Olanların Oranı: % 22,1

SOSYAL YAŞAM	SAĞLIK
Sinema ve Tiyatro Seyirci Sayısı (Yüz Kişide): 89,5 Bin Kişi Başına Düşen Alışveriş Merkezi Alanı (m ²): 132,4 Sosyal İlişkilerinden Memnuniyet Oranı: % 89,1 Sosyal Hayatından Memnuniyet Oranı: % 67,9	Bebek Ölüm Hızı: %0 8,3 Doğuşta Beklenen Yaşam Süresi: 77,5 Yıl Hekim Başına Düşen Müracaat Sayısı: 6.301 Sağlığından Memnuniyet Oranı: % 80,8 Kamunun Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı: % 84

ÇEVRE	YAŞAM MEMNUNİYETİ
PM10 İstasyon Değerleri Ortalaması (Hava Kirliliği): 64,5 µg/m ³ Km ² 'ye Düşen Orman Alanı: % 42 Atık Hizmeti Verilen Nüfusun Oranı: % 99,7 Sokaktan Gelen Gürültü Problemi Yaşayanların Oranı: % 14,2 Belediyenin Temizlik Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı: % 70,2	Mutluluk Düzeyi: % 69,6

ALTYAPI HİZMETLERİNE ERİŞİM	GÜVENLİK
İnternet Abone Sayısı (Yüz Kişide): 10,5 Kanalizasyon ve Şebeke Suyuna Erişim Oranı: % 80 Havalimanına Erişim Oranı: 10,5 Belediyenin Toplu Taşıma Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı: % 74,2	Cinayet Oranı (Bir Milyon Kişide): 26,8 Ölümlü ve Yaralanmalı Trafik Kazası Sayısı (Bin Kişide): 2,8 Gece Yalnız Yürürken Kendini Güvende Hissedenlerin Oranı: % 76,9 Kamunun Asayiş Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı: % 89,4

ÇALIŞMA HAYATI	GELİR VE SERVET
İstihdam Oranı: % 49,7 İşsizlik Oranı: % 9,4 Ortalama Günlük Kazanç: 63,2 TL. İşinden Memnuniyet Oranı: % 81,2	Kişi Başına Düşen Tasarruf Mevduatı: 3.802 TL. Orta ve Üstü Gelir Grubundaki Hanelerin Oranı: % 38,5 Temel İhtiyaçlarını Karşılayamadığını Beyan Eden Hanelerin Oranı: % 46,1

EĞİTİM
Okul Öncesi Eğitimde (3-5 Yaş) Net Okullaşma Oranı: % 37 TEOG Sistemi Yerleştirmeye Esas Puan Ortalaması: 303,4 YGS Puan Ortalaması: 198,3 Fakülte veya Yüksekokul Mezunlarının Oranı: % 12,5 Kamunun Eğitim Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı: % 80,6

SOSYAL DURUM

1) NÜFUS ve YÖNETİM DURUMU:

Sakarya'nın nüfus ve idari birimlerinin durumu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

SAKARYA İLİNİN NÜFUS ve İDARİ BİRİMLERİNİN DURUMU-2016 YILI SONU

Belediye	Toplam	Erkek	Kadın	Nüfus Artış Hızı
Adapazarı	274898	137123	137775	21,4
Akyazı	86704	43386	43318	14,0
Arifiye	40568	20598	19970	18,6
Erenler	83984	42241	41743	28,1
Ferizli	25386	13517	11869	22,0
Geyve	48496	24309	24187	6,4
Hendek	80264	39958	40306	26,3
Karapürçek	12578	6398	6180	15,8
Karasu	61533	30810	30723	39,8
Kaynarca	23626	12065	11561	5,8
Kocaeli	20878	10504	10374	-8,2
Pamukova	28955	14515	14440	15,6
Sapanca	40045	20072	19973	9,0
Serdivan	128121	64901	63220	59,4
Söğütlü	14031	7112	6919	5,1
Taraklı	6881	3426	3455	-15,9
Büyükşehir Belediyesi	976.948	490.935	486.013	24,6

Sakarya'nın nüfusu 2016 yılı sonu itibari ile **976.948**'dir. İl nüfusunun yaklaşık yarısı erkek, yarısı da kadın nüfustan oluşmaktadır. Yıllık nüfus artış hızı Binde **24,6**, İlin yüzölçümü **4.817** Km² olup, Km²'ye il genelinde **202** kişi düşmektedir. İlimiz nüfus olarak iller arasında 22., yüzölçümü olarak 66. sıradadır. 1954 yılına kadar Kocaeli'ye bağlı bir ilçe olan Adapazarı, 22 Haziran 1954 tarihinde İl olarak **Sakarya** adını almıştır. 06.03.2000 tarihinde de **Büyükşehir Belediyesi** statüsüne kavuşturulmuştur.

Sakarya'da; **16** ilçe mevcuttur. 22 Mart 2008 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan 5747 Sayılı Kanunla; Adapazarı, Erenler, Serdivan ve Arifiye adında 4 yeni ilçe kurulmuştur.

EMNİYET ve ASAYİŞ HİZMETLERİ:

İlimizde meydana gelen asayiş ve güvenlik olayları, trafik kazaları, kazalar neticesinde meydana gelen ölüm, yaralanma olayları ve trafik denetleme işlemleri ile ilgili bilgiler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Asayiş ve Güvenlik- İl Emniyet Müdürlüğü

ASAYİŞ OLAYLARI	2014 YILI	2015 YILI	2016 YILI
Şahsa Karşı İşlenenler	18.623	20.564	21.326
Mala Karşı İşlenenler	4.189	4.699	4.668
Toplam	22.812	25.263	25.994

Asayiş ve Güvenlik –İl Jandarma Komutanlığı

ASAYİŞ OLAYLARI	2014 YILI	2015 YILI	2016 YILI
Şahsa Karşı İşlenenler	1.010	972	974
Mala Karşı İşlenenler	665	771	732
Toplam	1.675	1.743	1706

Trafik Kazaları ve Denetleme-İl Emniyet Müdürlüğü

KAZA SAYISI					ÖLÜ SAYISI	YARALI SAYISI	TRAFİK DENETLEME İŞLEMLERİ
Yıllar	Toplam	Ölümlü	Yaralanmalı	Maddi hasarlı			Ceza Yazılan Sürücü Sayısı
2014	3.551	18	2.037	1.496	19	3.404	116.600
2015	4.514	32	2.479	2.003	45	4.174	69.663
2016	4.812	30	2.659	2.123	39	4.234	99.478

Trafik Kazaları ve Denetleme-İl Jandarma Komutanlığı

KAZA SAYISI					ÖLÜ SAYISI	YARALI SAYISI	TRAFİK DENETLEME İŞLEMLERİ
Yıllar	Toplam	Ölümlü	Yaralanmalı	Maddi hasarlı			Ceza Yazılan Sürücü Sayısı
2014	771	13	509	249	17	1.023	15.456
2015	754	18	527	287	24	1.040	14.385
2016	866	9	551	312	10	1.042	13.199

2) EĞİTİM DURUMU:

1.İNSAN KAYNAKLARI

2016-2017 eğitim öğretim yılında İl Milli Eğitim Müdürlüğümüzde; 1 Milli Eğitim Müdürü, 6 Milli Eğitim Müdür Yardımcısı (3'ü görevlendirme), 14 Şube Müdürü (4'ü görevlendirme), 26 Maarif Müfettişi (1'i Başkan, 1'i Başkan Yardımcısı), 23 şef (1'i görevlendirme), 44 memur (VHKİ, memur, bilgisayar işletmeni vs.) çalışmaktadır.

İlimiz genelinde; 13 İlçe Milli Eğitim Müdürü, 45 Şube Müdürü, 2 tesis müdürü, 79 şef, 301 memur, 341 hizmetli memur, 46 teknik personel, 2 avukat, 9 araştırmacı çalışmaktadır.

Eğitim Öğretim Sınıfında ise 894 Okul ve Kurum Müdürü, 9.418 öğretmen görev yapmaktadır.

2.ÖĞRENCİ DURUMU

İlimizde 15.657 okulöncesi, 54.451 ilkokul, 60.907 ortaokul, 51.955 ortaöğretim olmak üzere toplam 182.970 öğrenci eğitim-öğretim görmektedir.

ÖĞRENCİ SAYISI 2016-2017	RESMİ OKUL	ÖZEL OKUL	TOPLAM
TOPLAM	169.204	13.766	182.970
OKUL ÖNCESİ (Anaokulu+Anasınıfı)	13.030	2.627	15.657
İLKOKUL	51.651	2.800	54.451
ORTAOKUL	56.605	4.302	60.907
İmam Hatip Ortaokulu*	13.195	-	13.195
ORTAÖĞRETİM	47.918	4.037	51.955
GENEL ORTAÖĞRETİM	20.766	2.994	23.760
MESLEKİ ORTAÖĞRETİM	27.152	1.043	28.195
İmam Hatip Lisesi*	6.972	-	6.972

* Bilgi amaçlı verilmiştir. İHO öğrencisi ortaokul kademesine, İHL öğrencisi Mesleki Ortaöğretim kademesine dahildir. 510 özel eğitim öğrencisi ise eğitim kademesine göre öğrenci sayısına dahildir.

3.FİZİKİ ALT YAPI

İlimizde İl Milli Eğitim Müdürlüğü dışında, 16 İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 17 Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü, 5 Mesleki Eğitim Merkezi, 3 Rehberlik Araştırma Merkezi, 1 Bilim Sanat Merkezi, 5 Öğretmenevi olmak üzere 48 resmi kurumumuz bulunmaktadır.

KURUM SAYILARI 2016-2017	ÖZEL EĞİTİM		HAYAT BOYU ÖĞRENME	DESTEK HİZMETLERİ		MİLLİ EĞİTİM	TOPLAM
	RAM	BİLİM SANAT MKZ	HEM	MES EĞT MKZ	ÖĞRETMENEVİ VE AKŞAM SANAT OK.	İL /İLÇE MÜDÜRLÜĞÜ	
RESMİ	3	1	17	5	5	17	48

56 Genel Ortaöğretim, 61 Mesleki ve Teknik Ortaöğretim olmak üzere 117 Ortaöğretim Kurumu; 299 ilkokul ve 254 ortaokul olmak üzere 553 İlköğretim Kurumumuz; 46 Anaokulu ile birlikte toplam 716 okulumuz bulunmaktadır.

OKUL SAYISI 2016-2017			
	RESMİ OKUL	ÖZEL OKUL	TOPLAM
TOPLAM	656	60	716
OKUL ÖNCESİ (ANAOKULU)	31	15	46
İLKOKUL	288	11	299
ORTAOKUL	239	15	254
İmam Hatip Ortaokulu*	44	-	44
ORTAÖĞRETİM	98	19	117
GENEL ORTAÖĞRETİM	40	16	56
MESLEKİ ORTAÖĞRETİM	58	3	61
İmam Hatip Lisesi*	16	-	16

* Bilgi amaçlı verilmiştir. İHO sayısı ortaokul kademesine, İHL sayısı Mesleki Ortaöğretim kademesine dahildir. 3 Özel Eğitim Anaokulu, 5 Özel Eğitim İlkokulu, 5 Özel Eğitim Ortaokulu, 3 Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi kademesine göre resmi okul sayısına dahildir.

İlimizde bulunan 120 ortaöğretim kurumun okul türlerine göre detayı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

ORTAÖĞRETİM DETAY 2016-2017	RESMİ OKUL	ÖZEL OKUL	TOPLAM
Ortaöğretim Genel	40	16	56
Anadolu Lisesi	33	-	33
Fen Lisesi	4	-	4
Sosyal Bilimler Lisesi	1	-	1
Güzel Sanatlar Lisesi	1	-	1
Spor Lisesi	1	-	1
Özel Temel Lise	-	6	6
Özel Anadolu Lisesi	-	9	9
Özel Hazırlık Sınıfı Bulunan Anadolu Lisesi	-	1	1
Ortaöğretim Meslek	58	3	61
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	33	-	33
Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi	2	-	2
İmam Hatip Anadolu Lisesi	16	-	16
Çok Programlı Anadolu Lisesi	4	-	4
Özel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	-	3	3
Özel Eğitim Meslek	3		3

İlimizde 6.648 resmi 1.078 özel olmak üzere toplam 7.726 derslik bulunmaktadır.

DERSLİK SAYISI 2016-2017	RESMİ	ÖZEL	TOPLAM
GENEL	6.648	1.078	7.726
ANAOKULU	148	134	282
KREŞLER	124	172	296
İLKOKUL	2.185	188	2.373
ORTAOKUL	2.502	252	2.754
ORTAÖĞRETİM	1.689	332	2.021
Genel Ortaöğretim	743	270	1.013
Mesleki Ortaöğretim	946	62	1.008

*Okulöncesi olarak; anaokulu+okul bünyesindeki anasınıfları ve kreşler dahil 973 derslik mevcuttur.

4.EĞİTİM ÖĞRETİM FAALİYETLERİ

a. İlimizdeki net okullaşma oranları okulöncesinde % 35,97, ilkokulda % 94,67, ortaokulda % 95,79, ortaöğretimde % 85,29'dur.

OKULLAŞMA ORANLARI 2015	ORAN %
OKULÖNCESİ 3-4-5 YAŞ	35,97
İLKOKUL	94,67
ORTAOKUL	95,79
ORTAÖĞRETİM	85,29

b. Derslik başına düşen öğrenci sayısı okulöncesinde 16, ilkokul+ortaokulda 23, ortaöğretimde 26'dır.

DERSLİK BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI 2016-2017	ÖĞRENCİ	DERSLİK	ORAN
OKULÖNCESİ(Anaokulu+Anasınıfı)	15.657	973	16
İLKOKUL+ORTAOKUL	115.358	5.127	23
ORTAÖĞRETİM	51.955	2.021	26
GENEL	23.760	1013	23
MESLEK	28.195	1008	28

c. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı okulöncesinde 16, ilkokulda 16, ortaokulda 16, ortaöğretimde 14'tür.

ÖĞRETMEN BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI 2016-2017 (Resmi+Özel)			
	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI*	ORAN
OKUL ÖNCESİ	15.657	951	16
İLKOKUL	54.451	3.465	16
ORTAOKUL	60.907	3.814	16
ORTAÖĞRETİM	51.955	3.608	14
GENEL ORTAÖĞRETİM	23.760	1.594	15
MESLEKİ ORTAÖĞRETİM	28.195	2.082	14

* Öğretmen sayılarına idareci sayıları dahildir.

d. Ortaöğretimde Mesleki Eğitimin payı % 40,87, Din Öğretiminin payı % 13,42 olup, toplam Mesleki Eğitimin payı % 54,29 ve Genel Ortaöğretimin payı % 45,73'dür.

MESLEKİ EĞİTİMİN PAYI 2016-2017	ORAN %
GENEL	45,73
MESLEK	54,29
Meslek Liseleri	40,87
Din Öğretimi	13,42

e. İlimizde öğrencilerimizin % 7,03'ü özel öğretim okullarında eğitim görmektedir.

ÖZEL ÖĞRETİMİN PAYI 2016-2017			
	ÖZEL ÖĞRETİM ÖĞRENCİ SAYISI	TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI	ORAN %
GENEL	12.867	182.970	7,03
OKUL ÖNCESİ	1.728	15.657	11,04
İLKOKUL	2.800	54.451	5,14
ORTAOKUL	4.302	60.907	7,06
ORTAÖĞRETİM	4.037	51.955	7,77

g. 2016 Yükseköğretime Geçiş Sınavı sonuçlarına göre toplam net ortalaması 43,53 olarak gerçekleşmiştir.

2016 YGS	SAKARYA	TÜRKİYE
TOPLAM NET ORTALAMA	43,53	43,45
TÜRKÇE NET	19,70	19,31
MATEMATİK NET	7,97	7,94
FEN NET	5,34	5,75
SOSYAL NET	10,53	10,45

h. Lisans Yerleştirme Sınavı sonuçlarına göre İl genelinde öğrencilerimizin % 53,83'ü bir yükseköğretim programına yerleşmiştir.

YERLEŞME DURUMU (2015)	ÖĞRENCİ SAYISI	SINAVA GİREN ÖĞRENCİ SAYISI	ORAN
TOPLAM (LİSANS-ÖNLİSANS-AÖF)	5.649	10.494	53,83
TOPLAM(LİSANS+ÖNLİSANS)	5.324		50,73
LİSANS YERLEŞME	2.650		25,25
ÖNLİSANS YERLEŞME	2.674		25,48
AÇIK ÖĞRETİM FAKÜLTESİ	325		3,10

Not: 2016 Lisans Yerleştirme Sınavı sonuçları henüz açıklanmamaktadır.

i. Öğrencilerimizin ilköğretimde % 30,65'i, ortaöğretimde % 2,41'i ikili eğitim görmektedir.

İKİLİ EĞİTİM ORANI 2016-2017	İLKOKUL+ ORTAOKUL	ORTAÖĞRETİM	TOPLAM
TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI	115.358	51.955	167.313
İKİLİ EĞİTİM ÖĞRENCİ SAYISI	35.355	1.253	36.608
İKİLİ EĞİTİM OKUL SAYISI	63	2	65
İKİLİ EĞİTİM ÖĞRENCİ ORANI	30,65	2,41	21,88

ii. İlimiz genelinde ilkokul+ortaokulda taşınan öğrenci % 10,34, ortaöğretimde % 10,93 olmak üzere öğrencilerimizin % 10,53'ü taşınmalı eğitim kapsamındadır.

TAŞINAN ÖĞRENCİ ORANI 2016-2017	İLKOKUL+ ORTAOKUL + ÖZEL EĞİTİM	ORTAÖĞRETİM	TOPLAM
TAŞINAN ÖĞRENCİ SAYISI	11.933	5.677	17.610
TAŞINAN ÖĞRENCİ ORANI	10,34	10,93	10,53

iii. İlkokulda okuyan öğrencilerimizin % 2,58'i birleştirilmiş sınıflı ilkokullarda okumaktadır.

BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIF ORANI 2016-2017	BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIF	TOPLAM	ORANI %
ÖĞRENCİ SAYISI	1.405	54.451	%2,58
OKUL SAYISI	66	294	%22,45

*İlkokul sayısıdır.(3 özel eğitim okulu hariç tutulmuştur)

iv. İlimiz erkek nüfusunun % 98,99'u, kadın nüfusunun % 94,42'si okur-yazar olmak üzere ilimiz nüfusunun % 96,70'i okuma yazma bilmektedir.

İLİN OKUR YAZAR ORANI (2016)			
	+6 YAŞ NÜFUS	BİLEN SAYISI	ORANI %
TOPLAM	852.437	824.330	96,70
ERKEK	425.897	421.597	98,99
KADIN	426.540	402.733	94,42

v. İlimizde açılan hayat boyu öğrenme kurslarında toplam 7.592 kursta 153.882 kursiyer faydalanmıştır.

HALK EĞİTİM 2016-2017	GENEL KURSLAR	MESLEKİ VE TEKNİK KURSLAR	OKUMA YAZMA KURSLARI	AİLE EĞİTİMLERİ	TOPLAM
KURS SAYISI	4.208	3.020	328	36	7.592
KURSIYER SAYISI	85.949	66.316	973	644	153.882

C. YAPILAN ÇALIŞMALAR: (01.01.2016-30.12.2016)

1. İlimizde Temel eğitim kurumlarında 133 ilkokul, 140 ortaokul bağımsız hale getirilmiştir. Kademeli olarak 4 (dört) ortaokul kapatılması ile ilgili Valilik Oluru alınmış, 2016-2017 Eğitim Öğretim yılı başı itibariyle 5.sınıfa öğrenci alınmamıştır. 122 ilkokul ve 122 ortaokul ise aynı binayı kullanmaktadır. Dönem içinde yeni eğitim kurumu açılmamıştır. Dönem içinde 1 Anaokulu, 2 İlkokul ve 1 Ortaokul yeni açılmıştır. 14 tane İlkokul öğrenci azlığından 4 tane Ortaokul dönüşümleri nedeniyle kapatılmıştır.
2. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı 1 adet, Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı 2 adet yeni eğitim kurumu açılmıştır.
3. İlimizde 36 İmam Hatip Ortaokulu, 15 İmam Hatip Lisesi bulunmakta iken dönem içerisinde 8 İmam Hatip Ortaokulu ve 1 Anadolu İmam Hatip Kız Lisesi açılmış olup, 2016-2017 yılında eğitim öğretime başlayacaklardır.
4. İlimizde özel öğretim kurumlarında; 3 özel anaokulu, 1 özel ilkokul, 2 özel ortaokul, 1 özel Anadolu lisesi, 4 öğrenci etüt eğitim merkezi, 1 motorlu taşıt sürücü kursu, 1 özel öğretim kursu, 1 özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi, 2 muhtelif kurs açılmış olup, 1 özel ilkokul özel anaokuluna, 1 dersane öğrenci etüt eğitim merkezine, 4 dersane özel öğretim kursuna dönüştürülmüştür.
5. 51 özel eğitim sınıfı, 27 destek eğitim odası açılmış olup, 258 Destek Eğitim Odası ve 178 Özel Eğitim Odası sayısına ulaşılmıştır.
6. Devam eden yatırımlardan 7 Okul (75 derslik), 3 pansiyon binasının yapımı tamamlanarak geçici kabulleri yapılmıştır. Halen 7 okul (212 derslik), 1 pansiyon inşaatının yapımı devam etmektedir.
7. Hayırseverler ve sivil toplum kuruluşları tarafından 1 okul (24 derslik) yapılmaktadır, aynı kapsamda 1 Okul (16 derslik) ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.
8. 630 öğrenci ilkokul+ortokulda, 16 öğrenci anaokulunda, 36 öğrenci ortaöğretimde ve 284 öğrenci Geçici Eğitim Merkezinde olmak üzere toplam 966 mülteci öğrenci eğitime devam etmekte olup, 51 kurs açılarak 819 mülteciye Türkçe kursları verilmiştir.
9. Şubat ayı ilk atama 791 öğretmen atanmış, Haziran ayı il dışı tayinlerinde İlimize 267 öğretmen atanmış ve 190 öğretmen ayrılmıştır. Ağustos Özür Grubu atanan 298 ayrılan 148 öğretmendir.
10. Fatih projesi kapsamında 5.558 etkileşimli tahta, 16.342 tablet pc, 635 çok fonksiyonlu yazıcı ve 45 doküman kamera dağıtılarak, 176 okulun ağ alt yapısı tamamlanmıştır.
11. Sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerde ulusal ve uluslararası düzeyde ilk üç dereceye 115 öğrenci girmiştir.
12. Bakanlığımız Stratejik Planı doğrultusunda 2015-2019 Stratejik Planını hazırlanmış ve kamuoyunun bilgisine sunmak üzere resmi web sitesinde yayınlanmış, hemen ardından stratejik plandaki belirlenen gösterge hedef değerlerine ulaşmak için 2016 yılı faaliyet planlamalarını içeren Performans Programı hazırlanmıştır.
13. 47. TÜBİTAK Ortaöğretim Öğrencileri Araştırma Projeleri Yarışmasına ilimizden 89 proje başvurusu gerçekleştirilmiş, Mart ayında Bilgisayar (1), Coğrafya(1), Değerler Eğitimi(1), Kimya(2), Matematik(1), Psikoloji(1), Sosyoloji(7), Teknolojik Tasarım(1) ve Tarih(3) alanlarında 18 proje Asya Bölge Finalinde sergilenmeye hak kazanmıştır. 3 Proje ise Türkiye finallerinde 5-6 Mayıs tarihlerinde Ankara'da sergilenmiştir.

14. 2015 yılı kabul edilen 13 proje içerisinde yer alan Müdürlüğümüzün başvurusunu gerçekleştirdiği 33 318€ hibe alan «Eğitimde İnovasyon ve Geleceğin Okulları» projesi kapsamında 3 okulumuzdan (Yunus Emre Anadolu Lisesi, Yenikent İmam Hatip Ortaokulu, Ekrem Oba İlkokulu) 18 öğretmen/yöneticimiz dil eğitimlerinin ardından İspanya hareketliliği gerçekleştirilmiştir.
15. eTwinning programı kapsamında 437 okulumuz, 728 öğretmenimiz bu portale kayıtlı olmakla birlikte, bugüne kadar 136 proje gerçekleştirilmiştir. Ayrıca 10-11 Mayıs 2016 tarihlerinde 7 ilden 80 öğretmenin katılımı ile Sakarya eTwinning Bölgesel Çalıştayı gerçekleştirilmiştir.
16. Sakarya İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Müftülüğü, Sakarya Sosyal Yardımlaşma Vakfı arasında imzalanan protokol çerçevesinde, fenni ilimlerle birlikte manevi yönden gelişmiş nesiller yetiştirilmesinin amaçlandığı “Hafızlık Okulu” projesi 2015-2016 Eğitim Öğretim yılında pilot olarak belirlenen Adapazarı İmam Hatip Ortaokulu’nda 50 erkek öğrenci ile uygulanmaya başladı. Önümüzde yıl projeye kız öğrencilerde dahil edilecek. 50’şer kişilik kontenjanlarla kız ve erkek öğrenciler alınacak. Bu yıl başvuru sayısı 1887 olarak gerçekleşmiştir.
17. EBA(Eğitim Bilişim Ağı) tanıtım günleri çerçevesinde ilimizde görev yapan 9776 öğretmen ve Hendek Eğitim Fakültesinde 550 son sınıf öğrencisine EBA programı anlatıldı.
18. Eğitimde Motivasyon ve katılımı artırma Projesi 2015-2016 eğitim öğretim yılı içinde eğitim öğretim kurumlarımızda topyekûn iyileştirmeyi, motivasyonu, katılımı hedefleyen proje ve çalışmalar Müdürlüğün VTS sistemine işlendi.

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ

- ❖ İlin tek yükseköğretim kurumu Sakarya Üniversitesi'dir. Bu üniversitede **17** fakülte, **2** yüksekokul, **15** meslek yüksekokulu, **1** konservatuar ve **5** enstitü bulunmaktadır.
- ❖ Sakarya Üniversitesinin akademik personel sayısı **1.919** kişidir.
- ❖ Sakarya Üniversitesinde 2016-2017 öğretim yılında **91.249** öğrenci eğitim görmektedir.
- ❖ Kredi ve Yurtlar Kurumu Sakarya İl Müdürlüğüne bağlı yurtların kapasiteleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

YURDUN ADI 2016-2017	GENEL			STANDARTI YÜKSEK			GENEL TOPLAM
	KIZ	ERKEK	TOPLAM	KIZ	ERKEK	TOPLAM	
Sakarya Yurdu	1.730		1.730	309		309	2.039
Sabahattin Zaim Yurdu					1.432	1.432	1.432
Rahime Sultan Kız Yurdu				1747		1747	1747
Abdurrahman Gürses Yurdu					675	675	675
Arif Nihat Asya					924	924	924
Hendek Yurdu				1.352		1.352	1.352
Serdivan Yurdu		400	400		394	394	794
Geyve Yurdu				192	195	387	387
TOPLAM	1730	400	2130	3600	3620	7220	9350

- ❖ Sakarya Üniversitesine bağlı **Esentepe Öğrenci Yurtları** bulunmaktadır. Bu yurtlardaki toplam öğrenci kapasitesi 468 (208 erkek, 260 kız) olup, 468 öğrenciye hizmet verilmektedir.
- ❖ Sakarya ilindeki **Özel Yurtların** öğrenci kapasitesi 8.687 olup, 6.357 öğrenciye hizmet verilmektedir.

3) SAĞLIK:

İl Geneli Personel Durumu (Kamu-Kadrolu) 2016 Yılı

ÜNVANI	PDC	Mevcut	İhtiyaç *
		2016	
Akademisyen	0	112	0
Uzman Dr.	576	381	195
Aile Hekimi	280	252	28
Pratisyen Dr.	264	264	59
Diş Tabibi	90	78	13
Eczacı	39	17	22
Aile Sağlığı Elemanı	280	193	-
Hemşire	1479	1110	379
Ebe	572	483	96
Sağlık Memuru (T.S.)	235	210	39
ATT/Paramedik	688	304	384
Laboratuvar Tek.	209	168	44
Röntgen Tek.	181	115	71
Anestezi Tek	108	88	20
Diğer Sağlık Personeli	632	349	285
Diğer Personel	<i>Standart Kadro</i>	774	194
TOPLAM		4896	1829

* Pratisyen hekim, diş tabibi, hemşire, ebe, laboratuvar teknisyeni, röntgen teknisyeni ve diğer sağlık personeli kadrolarında Halk Sağlığı Müdürlüğünde PDC fazlası olması nedeniyle söz konusu ihtiyaçlar İl Sağlık Müdürlüğüne ve Kamu Hastaneler Birliğine aittir.

-Ebe ve sağlık memuru kadrolarında İl Sağlık Müdürlüğünde PDC fazlası mevcuttur.

Birinci Basamak Sağlık Kuruluşları (Halk Sağlığı Müdürlüğüne Bağlı Kuruluşlar)

İl’de bulunan Birinci basamak sağlık kuruluşlarına ilişkin sayısal bilgiler aşağıda gösterilmiştir.

BİRİNCİ BASAMAK SAĞLIK KURULUŞLARI DAĞILIMI 2016 YILI

İLÇE ADI	TSM	ASM	AHB	SAĞLIK EVİ	VSD	KETEM	APEM	HEMOGLO-BİNOPATİ TANI MERK.	HALK SAĞ. LAB.
ADAPAZARI	1	23	78		1	1	1	1	1
AKYAZI	1	8	25	7					
ARİFİYE	1	5	11						
ERENLER	1	9	24	1					
FERİZLİ	1	5	8	3					
GEYVE	1	3	14	11					
HENDEK	1	7	22	7					
KARAPÜRÇEK	1	2	4	1					
KARASU	1	6	18	10					
KAYNARCA	1	2	7	4					
KOCAALİ	1	2	7	4					
SAPANCA	1	4	12						
PAMUKOVA	1	3	8	3					
SERDİVAN	1	11	35			1			
SÖĞÜTLÜ	1	1	4						
TARAKLI	1	1	3	2					
TOPLAM	16	92	280	53	1	2	1	1	1

BİRİNCİ BASAMAK SAĞLIK KURULUŞLARI PERSONEL DAĞILIMI 2016 YILI

İLÇE ADI	DOKTOR SAYISI		HEMŞİRE SAYISI		EBE SAYISI	
	TSM	AHB	TSM	AHB	TSM	AHB
ADAPAZARI	17	66	10	17	33	47
AKYAZI	12	22	3	7	12	11
ARİFİYE	4	10	5	3	9	6
ERENLER	6	24	5	3	12	19
FERİZLİ	2	8	2	2	7	2
GEYVE	5	13	2	3	15	11
HENDEK	9	21	4	7	10	12
KARAPÜRÇEK	4	3	1	2	5	2
KARASU	10	16	4	6	15	9
KAYNARCA	1	7	1	3	7	2
KOCAALİ	3	7	2	3	4	3
SAPANCA	7	9	3	-	5	6
PAMUKOVA	2	8	3	3	10	5
SERDİVAN	12	33	5	10	18	17
SÖĞÜTLÜ	2	3	3	2	3	1
TARAKLI	2	3	1	2	6	1
TOPLAM	98	253	54	73	171	154

Doktor Sayısı		Hemşire Sayısı		Ebe Sayısı	
Aile Hekimliği	TSM, VSD, APEM, HSM	Aile Hekimliği	TSM, VSD, APEM, HSM	Aile Hekimliği	TSM, VSD, APEM, HSM
253	104	73	66	154	182

2016 yılı itibariyle İlimiz Birinci Basamak Sağlık Kuruluşlarında; 357 doktor (13 Uzman), 139 hemşire ve 336 ebe görev yapmaktadır. 2016 yılında bu kuruluşlarımızda 3.187.232 poliklinik muayenesi gerçekleştirilmiştir.

Aile Hekimliği:

İlimiz 28.09.2007 tarih 11013 sayılı bakanlık onayı ile Aile Hekimliğine geçecek 35 il arasında yer almıştır. 2007 yılından bugüne kadar ilimizde Aile Hekimliğine geçiş çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar kapsamında tüm İl nüfusu ortalama 3434 kişilik bölgelere ayrılmış ve toplam 280 adet Aile Hekimliği Birimi oluşturulmuştur. Ayrıca her ilçe merkezinde 1'er adet olmak üzere toplam 16 adet Toplum Sağlığı Merkezi oluşturulmuştur.

S. No	İLÇE ADI	AİLE HEKİMLİĞİ NÜFUSU	TSM SAYISI	ASM SAYISI	AHB SAYISI
1	ADAPAZARI	286.056	1	23	78
2	AKYAZI	86.831	1	8	25
3	ARİFİYE	39.065	1	5	11
4	ERENLER	83.658	1	9	24
5	FERİZLİ	26.060	1	5	8
6	GEYVE	48.614	1	3	14
7	HENDEK	77.574	1	7	22
8	KARAPÜRÇEK	12.123	1	2	4
9	KARASU	60.787	1	6	18
10	KAYNARCA	22.862	1	2	7
11	KOCAALİ	19.577	1	2	7
12	SAPANCA	40.188	1	3	12
13	PAMUKOVA	28.956	1	4	8
14	SERDİVAN	106.631	1	11	35
15	SÖĞÜTLÜ	14.959	1	1	4
16	TARAKLI	7.661	1	1	3
TOPLAM		961.602	16	92	280

TSM: Toplum Sağlığı Merkezi

ASM: Aile Sağlığı Merkezi

AHB: Aile Hekimliği Birimi

2015	Türkiye	Sakarya
Bebek Ölüm Hızı (Binde)	7,6	6,06
2016	Türkiye	Sakarya
Bebek Ölüm Hızı (Binde)	Henüz açıklanmadı	5,28

Özel Hastaneler:

2016 yılında, Özel Hastanelerde 124 uzman doktor, 21 Pratisyen doktor ve 448 yardımcı sağlık personeli görev yapmaktadır. İl'de bulunan özel hastaneler aşağıda gösterilmiştir.

SAKARYA İLİ ÖZEL HASTANELERİ VE PERSONEL DURUMU 2016 YILI

HASTANE ADI (AKTİF)	UZM. DR.	PRT. TABİP	Diş TABİBİ	HEMŞİRE	EBE	ANESTEZİ TEK. /TEKNİSYENİ	RÖNTGEN TEK.	DiĞER SAĞ. PER.	DiĞER PER.	TOPLAM
Ö. BİLGE HAST.	22	5	-	23	2	1	3	21	25	102
Ö. ADA TIP HAST.	39	5	-	71	7	17	9	62	107	317
Ö. VATAN HAST.	14	1	-	9	1	2	2	9	19	57
Ö. BEYHEKİM HAST.	19	5	-	16	6	6	3	42	31	128
Ö. KONAK HAST.	23	4	-	60	3	10	6	31	94	231
Ö. İNCİGÖZ HAST.	7	1	-	12	2	3	-	9	12	46
ÖZEL TOPLAM	124	21	-	191	21	39	23	174	288	881

Devlet Hastaneleri:

2016 yılı itibariyle, Kamu Hastaneleri Birliğine bağlı devlet hastanelerindeki personel sayısı 3.214 olup, aşağıda ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Sıra	HASTANE ADI (AKTİF)	Uzm. Dr.	Prt. Dr.	Diş Dr.	Hemşire	Ebe	Diğ. Sağ.	Diğ. Per.	TOPLAM
1	EĞİTİM ve ARAŞTIRMA HAST.	305	26	0	541	181	312	328	1.693
2	YENİKENT DEV. HAS	76	14	2	158	19	98	69	436
3	TOYOTASA ACİL YARDIM HAST.	27	6	0	72	8	63	30	206
4	AKYAZI DEVLET HAST.	20	9	4	51	10	38	17	149
5	HENDEK DEVLET HAST.	19	8	3	56	8	47	30	171
6	GEYVE DEVLET HAST.	8	7	2	33	5	25	16	96
7	KARASU DEVLET HAST.	16	7	4	49	13	36	22	147
8	PAMUKOVA DEVLET HAST.	3	4	2	13	4	14	10	50
9	KOCCAALİ İLÇE HAST.	0	5	0	8	3	13	3	32
10	SAPANCA İLÇE HAST.	7	5	2	14	10	18	6	62
11	KAYNARCA İLÇE HAST.	3	6	3	9	6	9	8	44
12	FERİZLİ İLÇE HAST.	3	5	3	7	7	9	10	44
13	AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI MERKEZİ	1	0	44	6	1	25	7	84
14	GENEL SEKRETERLİK	2	1	0	9	4	31	21	69
KAMU TOPLAMI		490	103	69	1.026	279	738	577	3.283

Sakarya İlinde 2016 yılı itibariyle; 12 hastane ve 1 Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi bulunmaktadır. Kamu hastanelerinde akademisyenler dahil 488 uzman doktor, 102 pratisyen doktor, 69 diş tabibi ve 1.999 yardımcı sağlık personeli görev yapmaktadır (Genel Sekreterlik bünyesinde çalışan personeller bu sayıya dahil değildir).

Yataklı Sağlık Kurumlarının Çalışmalarına İlişkin Sayısal Bilgiler (Ağız Diş Sağlığı Merkezi hariç):

	YATAK SAYISI*		POLİKLİNİK SAYISI*		AMELİYAT SAYISI*		DOĞUM SAYISI*		YATAK İŞGAL ORANI (%)	
	KAMU	ÖZEL	KAMU	ÖZEL	KAMU	ÖZEL	KAMU	ÖZEL	KAMU	ÖZEL
2016 (11 aylık)	1675	287	4.347.319	440.386	112.513	14.988	7.989	3.648	78	44,5

2016 yılı (11 aylık) Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi hariç olmak üzere, Kamu Hastaneleri acil dahil muayene sayısı 4.347.319, ameliyat sayısı 112.513 (A+B+C: 31.917, günübirlik ameliyatlar dahil gerçekleşen ameliyat sayısı 112.513), poliklinik sayısı Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi hariç olmak üzere 2.784.364 (acil hariç) olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılı itibariyle, Bakanlıkça tescilli yatak sayısı 1.675 olup, faal kullanılan yatak sayısı 1.622'dir. Yatak işgal oranı ise %78'dir.

Özel Hastanelerdeki 2016 yılı 11 aylık poliklinik sayısı 440.386, ameliyat sayısı 14.988, toplam yatak sayısı 287 olup, yatak işgal oranı % 44,5'dir, il geneli yatak işgal oranı ise % 65,9 dur.

2016 (11 aylık)	Poliklinik Sayısı*	Doğum Sayısı*	Yatak İşgal Oranı (%)*	Yatak Sayısı (Tescilli)*	Ameliyat Sayısı
GENEL TOPLAM	4.787.705	11.606	68,1	1.962	127.501
Sakarya Eğt. ve Arş. Hast.	1.902.681	7.544	91	1.010	61.572
Yenikent Devlet Hast.	528.746	0	68	250	13.402
Toyotasa Acil Yardım Hast.	273.194	0	72	89	10.823
Akyazı Devlet Hast.	372.055	22	76	65	7.146
Gevye Devlet Hast.	174.587	10	21	42	2.725
Hendek Devlet Hast.	300.385	330	59	100	5.612
Karasu Devlet Hast.	301.589	79	37	75	5.269
Pamukova Devlet Hast.	70.659	0	6	6	507
Sapanca İlçe Hast.	149.026	0	37	20	1.883
Kocaaali İlçe Hast.	71.067	0	0	6	1.327
Kaynarca İlçe Hast.	93.834	4	0	6	800
Ferizli İlçe Hast.	109.496	0	55	6	1.447
KAMU TOPLAM	4.347.319	7.989	78	1.675	112.513
Ö. İnci Göz Hast.	63373	-	0	10	1958
Ö. Vatan Hast.	21401	102	0	21	608
Ö. Beyhekim Hast.	107.103	2239	94,7	36	5661
Ö. Bilge Hast.	64777	187	15,6	53	692
Ö. Ada Tıp Hast.	179929	1058	49,8	92	5980
Ö. Konak Hastanesi	3803	31	7	75	89
ÖZEL TOPLAM	440.386	3.617	44,5*	287	14.988

*il Geneli Özel Sektör yatak doluluk oranı; Özel Beyhekim, Özel Bilge, ve Özel Adatıp Hastaneleri dahil edilerek hesaplanmıştır.

4) KÜLTÜR ve TURİZM:

Sakarya, kültür ve turizm bakımından önemli bir potansiyele ve çeşitliliğe sahiptir. İl'de Taraklı Evleri gibi zengin kültürel değerler yanında orman, yayla, göl, deniz ve kaplıca gibi doğa turizmi olanakları da vardır. Ayrıca, yamaç paraşütü, doğa yürüyüşleri ve eko-turizm gibi alternatif turizm olanakları ve turistik hizmet altyapısı mevcuttur.

Müze Müdürlüğü:

İlimizde Sakarya Müzesi, Geyve Alifuatpaşa Kuvayı Milliye Müzesi ve Adapazarı Deprem Müzesi olmak üzere 3 müze vardır.

MÜZEDE MEVCUT ESER SAYISI 2016 YILI

ARKEOLOJİK	ETNOGRAFİK ESERLER	FOSİL VE İSKELET	SİKKE	MÜHÜR VE MÜHÜR	TOPLAM
334	190	1	1858	23	2406

MÜZEDE MEVCUT KİTAP SAYISI 2016 YILI

12.12.2016 TARİHİ İLE	TOPLAM
	694

İLİMİZDEKİ KORUNMASI GEREKLİ TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARI 2016 YILI

ASKERİ YAPILAR	DİNSEL VE KÜLTÜREL YAPILAR	SİVİL MİMARİ ÖRNEKLERİ	İDARİ YAPILAR		
14	108	347	7		476

İLİMİZDEKİ ARKEOLOJİK SİT ALANLARI	TOPLAM
	30

İLİMİZDEKİ KENTSEL SİT ALANLARI	TOPLAM
	2

SAKARYA MÜZESİ ZİYARETÇİ İSTATİSTİKLERİ 2016 YILI

ÜCRETLİ	ÜCRETSİZ	ZİYARETÇİ SAYISI TOPLAMI
-	3296	3296

SAKARYA MÜZESİ DENETİMİNDEKİ ÖZEL MÜZELER 2016 YILI

ALİFUAT PAŞA KUVA-İ MİLLİYE MÜZESİ (ALİFUAT PAŞA-GEYVE / SAKARYA)

ESER ÇEŞİDİ	
ETNOGRAFİK	30
ARŞİV VESİKASI	84
TOPLAM	114

Sit Alanları:

ARKEOLOJİK SİT ALANLARI 2016 YILI			
	YERİ :	TES. KARARI TARİH VE SAYISI:	DERECESİ
1	A-1 Merkez-Beşköprü-Justinyanus Köprüsü	14.02.1986/1900	1-3
3	A-3 Söğütlü-Akarca Köyü(Roma Nekropolu)	01.09.1989/668	1
4	A-4 Hendek Yağbasan Tümülsü Üçtepeler Mevki	20.01.2006/1237	1
5	A-5 Merkez-İkizce Köyü (Roma Nekropolu)	17.07.1990/1183	2
6	A-6 Geyve-Kulfalar Köyü (Ortaköy Mevkii)	24.02.1991/1611	2
7	A-7 Pamukova-Akçakaya Köyü	24.02.1991/1612	2
8	A-8 Taraklı-Merkez	25.09.1992/2675	1-3
10	A-10 Pamukova-Hayrettin Köyü(Menete Mevkii.)	18.04.1992/2402	3
11	A-11 Adapazarı-Merkez Beşköprü Hakikatvakfi Kop.	17.09.1998/6666	2
12	A-12 Serdivan İlçesi İstiklal Mah. Altınışik Cad.	11.09.2007/117	3
13	A-13 Adapazarı, Alandüzü Köyü (Nekropol)	05.08.2009/1009	2
14	A-14 Pamukova ilçesi, Hayrettin Köyü Su Deposu Mevkii(Nekropol)	02.03.2011/1857	2
15	A-15 Adapazarı ilçesi, Kayrancık Köyü Kırktepeler Mevkii(Nekropol)	28.12.2011/184	2
16	A-16 Kaynarca, Kertil Köyü (Nekropol)	18.01.2012/209	2
17	A-16 Adapazarı ilçesi, Elmalı Köyü, (Nekropol)	08.02.2012/238	2
18	A-17 Adapazarı ilçesi, Salmanlı Köyü, (Nekropol)	08.02.2012/239	2
19	A-18 Kaynarca ilçesi, Gölce Köyü, Eski Mah. G24b01b-A pafta, 1742 parsel	07.11.2012/685	3
20	A-19 Pamukova ilçesi, Şeyhvarmaz Köyü, Karacakaya mevkii, H24A01CBA pafta, 1104 parsel (Nekropol)	28.11.2012/720	2
21	A-20 Geyve İlçesi Akıncı Köyü , Sazlık mevkii,	28.11.2012/722	2-3
23	A-21 Geyve ilçesi, Demirler Köyü,Kocahafız Mevkii, Kabranlar Mezarlığı	28.11.2012/721	3
24	A-22 Adapazarı İlçesi, Kayrancık Köyü, G24b12a3c, 2215 ada,	13.03.2013/884	2
25	A-23 Söğütlü İlçesi, Şimşirtepe Mezarlığı Mevkii Nekropol Alan	13.03.2013/885	2
26	A-24 Söğütlü İlçesi, Maksudiye Köyü, Kanlıyokuş- Balıklıgöl Mevkii Nekropol Alan	13.03.2013/886	2
27	A-25 Taraklı İlçesi İçdedeler Köyü 107 ada, 41,42,43,45 parsel	23.10.2013/1221	1
28	A-27 Kaynarca Sarıbeyli Köyü 691 parsel	23.10.2013/1220	2
29	A-27 Kaynarca, Uzunalan Köyü, Pilor Pınarı Mevkii 107 Ada 39 Parsel	16.04.2014-1487	2
30	Pamukova Cumhuriyet Mah. 308 ada, 4-5 nolu parsel	12.10.2016-2867	3

KENTSEL SİT ALANLARI

1	K-1 Taraklı-Merkez	01.09.1989/675	
2	K-2 Merkez Uzun Çarşı	05.02.1982/13517	

Kütüphaneler:

İL HALK ve İLÇE HALK KÜTÜPHANELERİ GENEL BİLGİLER-2016 YILI

Sıra No	Kütüphane Adı	Kitap Sayısı	Okuyucu Sayısı	Üye Sayısı	Ödünç Materyal Sayısı
1	Sakarya İl Halk Kütüphanesi Md.	54.245	96.977	16.239	4801
2	Kemalettin Sami Paşa Halk Kütüphanesi	11.043	7550	200	1465
3	Akyazı İlçe Halk Kütüphanesi	9728	4287	955	2213
4	Geyve İlçe Halk Kütüphanesi	12.463	4870	1373	1617
5	Hendek İlçe Halk Kütüphanesi Md.	16.470	15.825	2208	7152
6	Karasu İlçe Halk Kütüphanesi	7500	9780	450	1572
7	Kocaali İlçe Halk Kütüphanesi	4364	1963	160	903
8	Pamukova İlçe Halk Kütüphanesi	10.000	624	240	3941
9	Sapanca İlçe Halk Kütüphanesi Md.	24.601	8966	3223	2579
10	Söğütlü İlçe Halk Kütüphanesi	4449	3266	277	530
	SAKARYA GENEL TOPLAM	154.863	154.108	25.325	26.773

Turizm:

İLİMİZE GELEN TURİST SAYILARI (BAKANLIK BELGELİ TESİSLER)						
	GİRİŞ		GECELEME		TOPLAM	
YILLAR	YERLİ	YABANCI	YERLİ	YABANCI	GİRİŞ YERLİ+YABANCI	GECELEME YERLİ+YABANCI
2010	87.453	5.080	143.670	15.820	92.533	159.490
2011	83.558	7.541	137.567	28.284	91.099	165.851
2012	16.569	1.781	28.203	6.959	18.350	35.162
2013	103.876	12.925	157.507	27.883	116.801	185.390
2014	140.853	30.419	317.554	70.675	171.272	388.229
2015	176.142	28.659	330.919	60.538	204.801	391.457
2016	101.805	14.872	182.682	35.897	116.677	218.579

İLİMİZE GELEN TURİST SAYILARI (BELEDİYE BELGELİ TESİSLER)

YILLAR	GİRİŞ		GECELEME		TOPLAM	
	YERLİ	YABANCI	YERLİ	YABANCI	GİRİŞ YERLİ+YABANCI	GECELEME YERLİ+YABANCI
2010	23.782	1.013	16.324	1.511	24.795	17.835
2011	29.227	719	40.077	1.661	29.946	41.738
2012	4.741	151	7.976	310	4.892	8.286
2013	21.972	353	31.619	662	22.325	32.281
2014	28.855	1.365	44.442	2.566	30.220	47.008
2015	30.625	1.661	50.505	4.790	32.286	55.295
2016	23.347	1.299	40.209	1.299	24.646	41.508

TURİSTİK TESİSLER 2016 YILI

Turizm İşletme ve Yatırım Belgeli Tesisler	İşletme Belgeli		Kısmi İşletme		Yatırım Belgeli		Toplam	
	Tesis Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Yatak Sayısı
5 Yıldızlı Otel	2	848	-	-	4	1422	6	2270
4 Yıldızlı Otel	5	764	-	-	9	1956	14	2720
3 Yıldızlı Otel	7	680	-	-	1	60	8	740
2 Yıldızlı Otel	1	146	-	-	-	-	1	146
1 Yıldızlı Otel	-	-	-	-	1	34	1	34
4 Yıldızlı Tatil Köyü	-	-	-	-	1	354	1	354
Özel Belgeli	1	8	-	-	-	-	1	8
Toplam	16	2.446	-	-	16	3.826	32	6.272

KÜLTÜR TESİSLERİ 2016 YILI

Kültür İşletme ve Yatırım Belgeli Tesisler	İşletme Belgeli		Deneme İşletme Belgeli		Yatırım Belgeli		Toplam	
	Tesis Sayısı	Kapasite	Tesis Sayısı	Kapasite	Tesis Sayısı	Kapasite	Tesis Sayısı	Kapasite
Özel Tesis	-	-	-	-	1	8 Salon 1.077 Koltuk	1	8 Salon 1.077 Koltuk
Toplam	-	-	-	-	1	8 Salon 1.077 Koltuk	1	8 Salon 1.077 Koltuk

İlimizde 41 adet A grubu, 8 adet C grubu olmak üzere 49 adet Bakanlıktan Belgeli Seyahat Acentası bulunmaktadır.

Yerel Medya:

İlimizde 1 Yerel TV, 10 Yerel Radyo ve 7 Yerel (Günlük) Gazete vardır.

Tiyatro ve Sinema:

Tiyatro Salonu Sayısı: 1 AKM (Adapazarı Kültür Merkezi) Tiyatro Salonu,

Sinema Salonu Sayısı: 36 (AKM Merkez Sinemasında 6 salon, AKM Yenikent Sinemasında 2 salon, Cinemaximum Serdivan Sinemasında 9 salon, Cinemaximum Ada Sinemasında 10 salon, Hendek Sinemasında 1 salon, Agora AVM Sinemasında 8 salon mevcuttur.)

MEŞHUR ÜRÜN, MEKAN VE ŞAHSİYETLERİMİZ:

Meşhur Ürünleri: Islama Köfte, Kabak Tatlısı Türleri, Dartılı Tereyağlı Keşkek, Cevizli Çerkez Tavuğu, Çerkez Pastası ve Peyniri, Boza, Boşnak Böreği, Arnavut Böreği, Ada Gıvırması, İncir Uyumması, Uhud Tatlısı, Abhaza Peyniri, Keten Helva, Taraklı Geleneksel El Sanatları (Şimşir ve Kayın Ağaçlarından Yapılmış Kaşık, Çeyiz Sandığı, Telefonluk, Resim Çerçevesi, Tepsiye, Rahle, Ekmek Sepeti.

Meşhur Mekanları: Sapanca Gölü, Acarlar Longozu, Poyrazlar Gölü, Osmanlı Ahşap Mimarisinin En Güzel Örnekleri Taraklı Evleri, Akyazı Kuzuluk ve Taraklı Kaplıcaları, Sakarya Nehri, Çark Caddesi, Justinianus Köprüsü (Beşköprü).

Meşhur Şahsiyetler: Bakanlık Yapanlar; Ayşenur İslam, Dr. Nuri Bayar, Hayrettin Uysal, Mehmet Gölhan, Hasan Fehmi Güneş, Cevat Ayhan, Ekrem Alican, Ersin Taranoğlu, Nevzat Ercan, İsmail Müftüoğlu, Saadettin Tantan. **Önemli Şahsiyetler;** Tahsin Kaya, Rasim Betir, Şehit Emniyet Müdürü;Gaffar Okan. **Sanatçı ve Sporcular;** Ziya Taşkent, Saim Özel, Sait Faik Abasıyanık, Faik Baysal, Cüneyd Suavi, Hüsnü Gürsel, Cemal Kamacı, Halil Mutlu, İrfan Atan, Lütfü Yaman, Süleyman Seba, Yılmaz Vural, Oğuz Çetin, Aykut Kocaman, Bülent Uygun, Tuncay Şanlı, Semih Saygıner, Kenan Sofuoğlu.

5) GENÇLİK HİZMETLERİ ve SPOR:

Spor Kulüpleri ve Spor Tesisleri:

2016 yılı sonu itibariyle Sakarya ilçeleri bünyesinde bulunan Kulüplerin tescil türlerine göre Spor Kulübü, İhtisas Spor Kulübü, Okul Spor Kulübü, Gençlik ve Spor Kulübü şeklindeki sayısal dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

İLÇENİN ADI	SPOR KULÜBÜ	İHTİSAS KULÜBÜ	OKUL SPOR KULÜBÜ	TOPLAM
Adapazarı	93	5	4	102
Arifiye	18	-	-	18
Erenler	14	-	1	15
Serdivan	17	-	1	18
Akyazı	25	-	1	26
Ferizli	4	1	-	5
Geyve	7	-	-	7
Hendek	14	1	-	15
Karasu	11	-	-	11
Karapürçek	3	-	-	3
Kaynarca	4	-	-	4
Kocaali	4	-	-	4
Pamukova	6	1	-	7
Sapanca	10	-	-	10
Söğütlü	1	-	-	1
Taraklı	-	-	-	-
GENEL TOPLAM	231	8	7	246

Lisanslı ve Milli Sporcular:

Aşağıdaki tabloda yıllar itibari ile faal spor branşları dikkate alınarak lisanslı sporcu sayıları gözlenmektedir.

YIL	BRANŞ SAYISI	ERKEK SPORCU SAYISI	FAAL ERKEK SPORCU SAYISI	BAYAN SPORCU SAYISI	FAAL BAYAN SPORCU SAYISI	FAAL TOPLAM	GENEL TOPLAM
2011	48	12.003	2.868	4.601	1.200	4.068	16.640
2012	49	15.584	3.920	6.243	1.838	5.758	21.827
2013	45	21.083	6.547	9.197	3.350	9.897	30.280
2014	41	24.129	3.702	10.766	3.702	6.866	34.895
2015	45	25.803	4.698	11.595	2.104	6.802	37.398
2016	47	27.927	4.049	12.897	1.998	6.047	40.824

İlimizde Spor Kulüplerinin güçlü maddi yapıları bulunmadığından performans sporcularını yetiştirmekte ve bünyelerinde tutmakta zorlanmaktadır. Bu nedenle Milli sporcu sayıları yıllar itibari ile değişkenlik gösterebilmektedir.

YILLAR	BRANŞ SAYILARI	BAYAN MİLLİ SPORCU	ERKEK MİLLİ SPORCU	TOPLAM
2010	8	9	12	21
2011	6	7	21	28
2012	10	11	19	30
2013	8	14	12	26
2014	12	16	34	50
2015	18	43	83	126
2016	21	59	93	152

TESİSLERİN GENEL DAĞILIMI 2016 YILI

İlçeler	Stadyum	Spor Salonu	Bireysel Çalışma Spor Salonu	Yüzme Havuzu	Kapalı Tenis Kortu	Sentetik Zeminli Futbol Sahası	Çim Zeminli Stat	Toprak Zeminli Futbol Sahası	Semt Futbol Sahası	Trap Skeeet Atış Poligonu	Havali Silahlar Atış Poligonu	Kürek ve Kano Tesisleri	Kamp Eğitim Merkezi	Gençlik Merkezi	Gençlik ve Kültür Merkezi	İl Hizmet Binası	Lojman Binası (4 Daireli)	Toplam
Adapazarı	1	4	8	1		1			-			1		1				17
Serdivan		1	7		1				1		1	1	1	1	1	1	1	17
Erenler						1	1		5									7
Arifiye						1			4	1			1					7
Akyazı		1				2	1		4									8
Ferizli		1					1		1									3
Geyve		1	1				1		2									5
Hendek		2	2				1		4				1					10
Karapürçek							1		-									1
Karasu		1	2			1			1									5
Kaynarca		1				1			6									8
Kocaali		1				1			-									2
Pamukova		1	1				1		2				1					6
Sapanca		1					1		2									4
Söğütlü							1		6									7
Taraklı		1					1		-									2
Toplam	1	16	21	1	1	8	10		38	1	1	2	4	2	1	1	1	109

Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu:

Sakarya-Merkez 1000 kişilik Yurt İnşaatı

Serdivan İlçesi, Merkez Mahallesinde bulunan mülkiyeti Hazineye ait tapunun 30 pafta, 17300 parselinde kayıtlı 80600 m² büyüklüğünde arsa Kurumumuza tahsis edilmiştir. Arsa bilgileri tamamlanmıştır. Arsanın imar düzenlenmesini müteakip müşavirlik ihalesi 19 Ocak 2016'da yapıldı. Projede değişiklikler var. İlgili firma proje üzerinde çalışmaktadır.

Sakarya-Sapanca 500 Kişilik Yurt İnşaatı

Mülkiyeti Sapanca Belediyesine ait Balkaya Köyü, Karanlık Dere Mevkii adresinde bulunan tapunun 111 ada, 6 parselinde kayıtlı 11687,84 m² yüzölçümlü arsa üzerine yapılacaktır. Arsa bilgileri tamamlanmıştır. İnşaatı TOKİ tarafından yapılacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmış olup, inşaat başlandı. Teslim tarihi Temmuz 2017'dir.

Sakarya-Karasu 300 Kişilik Yurt İnşaatı

Mülkiyeti Hazineye ait Aziziye Mahallesi adresinde bulunan tapunun 1115 ada 1 parselinde kayıtlı 10507 m² arsa üzerine yapılacaktır. Arsa bilgileri tamamlanmıştır. Proje çalışmaları devam etmektedir. İnşaatı TOKİ tarafından yapılacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmış olup, ihalesi Temmuz 2016'da yapılmıştır. 6 Eylül 2016 tarihinde sözleşme imzalanmıştır. 22.01.2018 tarihinde teslim alınacaktır.

Sakarya-Akyazı 400 Kişilik Yurt İnşaatı

Mülkiyeti Hazineye ait Kurumumuza tahsisli Merkez İnönü Mahallesi adresinde bulunan tapunun 380 ada, 1 parselinde kayıtlı taşınmazın 12500 m²'lik kısmı üzerine yapılacaktır. Arsa bilgileri tamamlanmıştır. İnşaatı TOKİ tarafından yapılacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmış olup, ihalesine TOKİ tarafından çıkmıştır. İhalesi 29 Eylül 2015'de yapıldı. 9 Haziran 2017'de teslim alınacaktır.

6) MALİYE:

Sakarya ilinin 2015 yılı sonunda vergi gelirlerinde; tahakkuk 2 milyar 496 milyon TL, tahsilat 1 milyar 681 milyon TL. olarak gerçekleşmiş olup, tahsilatın tahakkuka oranı % 67'dir. 2016 yılı sonunda ise vergi gelirlerinde; tahakkuk 3 milyar 200 milyon TL, tahsilat 1 milyar 965 milyon TL. olarak gerçekleşmiş olup, tahsilatın tahakkuka oranı % 61'dir.

VERGİ GELİRLERİ	2014	2015	2016
TAHAKKUK TUTARI(TL)	2.175.581.934,63	2.496.884.842,55	3.200.052.052,13
TAHSİLAT TUTARI (TL)	1.494.988.962,43	1.681.970.835,04	1.965.926.262,86

Sakarya'nın 2015 yılı sonunda toplam bütçe gideri 1 milyar 670 milyon TL.'dir. 2016 yılı Aralık ayı itibariyle ise toplam bütçe gideri 1 milyar 923 milyon TL.'dir.

HARCAMA TÜRÜ	ARALIK 2015	ARALIK 2016	ORAN (%)
CARİ HARCAMALAR	478.346.463,06	534.225.884,85	11,68
YATIRIM HARCAMALARI	61.665.137,79	59.749.304,89	-3,11
TRANSFER HARCAMALARI	58.641.985,86	77.413.072,01	32,01
PERSONEL HARCAMALARI	1.072.322.855,51	1.252.110.040,38	16,77
TOPLAM HARCAMALAR	1.670.976.442,22	1.923.498.302,13	15,11

ARALIK 2015				ARALIK 2016			
BÜTÇE GELİRLERİ (TL.)	BÜTÇE GİDERLERİ (TL.)	GELİRLERİN GİDERLERİ KARŞILAMA ORANI (%)	GELİRLERİN İL TOPLAM GELİRİ İÇİNDEKİ PAYI (%)	BÜTÇE GELİRLERİ (TL.)	BÜTÇE GİDERLERİ (TL.)	GELİRLERİN GİDERLERİ KARŞILAMA ORANI (%)	GELİRLERİN İL TOPLAM GELİRİ İÇİNDEKİ PAYI (%)
364.833.421,43	1.670.976.442,22	21,83	25,50	405.334.657,65	1.923.498.302,13	21,07	27,99

Döner Sermaye İşletmeleri:

	Gelirler (TL.)			Giderler (TL.)
	Tahakkuk	Tahsilat	Tah./Tah. Oranı (%)	
Aralık 2015	33.034.470,93	25.320.174,56	76,65	41.321.749,95
Aralık 2016	44.996.291,20	31.306.339,73	69,58	48.715.087,15
Artış Oranı (%)	36,21	23,64		17,89

Milli Emlak Varlığı ve Gelirleri:

Sakarya'da 2015 yılında 71.149 adet taşınmazdan 43.485.097,62 TL. bütçe geliri tahakkuk etmiş, bunun 27.085.702,76 TL.'sı tahsil edilmiştir. 2016 yılında 67.508 adet taşınmazdan 3.316.613,50 TL. tahsil edilmiştir. (taksitli satışlar nedeniyle)

7) AİLE ve SOSYAL POLİTİKALAR:

Hizmetler:

ENGELLİ EVDE BAKIM		
2012 Sonu İtibariyle	Engelli Sayısı	3.399
	Toplam Ödenen (TL)	25.669.002,63 ₺
2013 Yılı	Engelli Sayısı	3427
	Toplam Ödenen (TL)	28.970.761,06 ₺
2014 Yılı	Engelli Sayısı	3635
	Toplam Ödenen (TL)	32.834.896,06 ₺
2015 Yılı	Engelli Sayısı	3918
	Toplam Ödenen (TL)	37.415.555,90 ₺
2016 Yılı (Ocak – Aralık)	Ekim (Engelli Sayısı)	4140+ 22= 4162
	Ödenen (TL)	3.992.651,64 ₺
	Toplam Ödenen (TL)	45.351.257,96 ₺

YIL	Korunmaya Muhtaç Çocuk Sayısı	TOPLAM
2012 YILI	40	588
2013 YILI	106	
2014 YILI	93	
2015 YILI	101	
2016 YILI (Ocak – Aralık)	248	

İl Adı	Mevcut Koruyucu Aile Sayısı	Koruyucu Aile Yanındaki Çocuk Sayısı	Toplantı Sayısı	Başvuru Sayısı	Proje Öncesi Koruyucu Aile Sayısı	Proje Öncesi Koruyucu Aile Yanındaki Çocuk Sayısı
SAKARYA	64	72	23	51	34	40

01.01.2017 tarihi itibariyle sırada bekleyen 6 aile bulunmaktadır.

Bağlı Kuruluşlar:

S.N	Kuruluş Adı	Kapasite	Kayıtlı Sayısı			Fiilen Kalan			Doluluk Oranı (%)
			K	E	Top	K	E	Top	
1	İl Müdürlüğü	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Adapazarı İzzet Sükrü Enez SHM	-	-	-	-	-	-	-	-
3	Siddet Önleme ve İzleme Merkezi	-	-	-	-	-	-	-	-
4	Cocuk Evleri Sitesi	50	-	35	35	-	25	25	70,00
5	Cocuk Evleri Koordinasyon Merkezi	56	21	29	50	21	29	50	89,00
6	Sevgi Evleri Çocuk Yuvası ve Kız Yetis.Yurdu	65	45	15	60	34	9	43	93,00
7	Kadın Konukevi	20	15	-	15	15	-	15	75,00
8	2. Kadın Konukevi	12	7	-	7	7	-	7	59,00
9	Arifiye Yet. Zih. Eng. Bakım ve	100	-	101	101	-	95	95	101,00
10	Hendek Melek Nisançı Huzurevi	54	20	39	58	16	30	46	107,00
TOPLAM		357	108	219	326	93	188	282	92,00

2016 yılında Kadın Konukevlerine yapılan başvurularla ilgili bilgiler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Yıl	KURUMA (20 KAPASİTELİ) MÜRACAAT EDEN (Kabulü Yapılan)	KENDİ İSTEĞİYLE AYRILAN	AİLEYE TESLİM EDİLEN	NAKİL GİDEN	NAKİL GELEN	İZİNSİZ AYRILAN	KURS YARARLANAN	FİİLEN KALAN (-)
2016 Yılı Ocak-Aralık	37 – Kadın 38 – Çocuk	20 –Kadın 20 –Çocuk	- Kadın - Çocuk	12 –Kadın 8 – Çocuk	25 –Kadın 28 –Çocuk	- Kadın - Çocuk	19 – Kadın - Çocuk	5 - Kadın 10 – Çocuk

Yıl	KURUMA (12 KAPASİTELİ) MÜRACAAT EDEN (Ara İstasyon)	KENDİ İSTEĞİYLE AYRILAN	KONUK EVİNDE FİİLEN KALAN	NAKİL GİDEN	DİĞER (Ailesine Teslim Edilen, Terk, Hastane)
2016 Yılı Ocak-Aralık	196 – Kadın 128 – Çocuk	167 – Kadın 115 – Çocuk	4 – Kadın 3 – çocuk	17 – Kadın 11 – Çocuk	5 – Kadın 1 – Çocuk

8) SOSYAL YARDIMLAŞMA ve DAYANIŞMA VAKIFLARI:

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Faaliyetleri: (OCAK –ARALIK 2016)

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından 2015 yılında 76717 kişiye 14.027.699,39 TL., 2016 yılı Ocak - Aralık ayları arasında 78.849 kişiye 12.843.909,3 TL. yardım yapılmıştır.

2016 Yılı (Ocak – Aralık)

- ◆ 26.253 kişiye 3.777.306,15 TL. yiyecek yardımı,
- ◆ 391 kişiye 14.864,42 TL. giyim yardımı,
- ◆ 21.559 aileye 849.975,16 TL. yakacak yardımı, (kömür nakliye gideri) (dikkat kömür bedeli değil)
- ◆ 3.462 kişiye 430.058,76 TL. sağlık yardımı,
- ◆ 9.473 kişiye 2.463.760,00 TL. geçim temini yardımı,
- ◆ 951 kişiye 1.475.232,20 TL. barınma yardımı,
- ◆ 3.256 kişiye 992.951,46 TL. ilk, orta ve yüksekokul öğrencilerine eğitim yardımı,
- ◆ 9.782 kişiye 1.978.013,36 TL. para yardımı,
- ◆ 1.606 kişiye 411.550,00 TL. periyodik yardım,
- ◆ 2.116 .kişiye 450.197,79 TL. diğer yardım olmak üzere;

2016 yılı (12 av) toplamı: 78.849 kisive toplam 12.843.909.3TL. yardım yapılmıştır.

İLÇESİ	2015		2016	
	KİŞİ	MİKTAR (TL.)	KİŞİ	MİKTAR (TL.)
SAKARYA MERKEZ	3.897	1.634.785,43	3137	1.327.767,84
ADAPAZARI	14.073	2.493.835,8	18603	2.543.853,43
HENDEK	7.051	1.193.260,78	6999	961.270,57
KARAPÜRÇEK	3.456	624.982,87	2848	395.131,34
SAPANCA	4.406	497.708,00	3006	356.784,00
SÖĞÜTLÜ	2.927	705.777,16	2172	400.811,58
KOCAALI	2.350	462.726,5	2593	514.104,62
FERİZLİ	3.426	571.730,29	1981	391.657,87
KAYNARCA	2.328	406.203,00	2150	503.190,00
GEYVE	4.355	429.881,82	4065	635.514,28
PAMUKOVA	6.333	503.058,82	5855	471.003,23
AKYAZI	5.858	1.550.369,61	8061	1.318.013,26
TARAKLI	2.652	386.735,10	1697	253.379,93
ERENLER	3.984	692.918,62	4160	673.211,84
ARİFİYE	1.848	436.755,00	1976	583.223,94
SERDİVAN	4.078	799.543,00	4718	741.070,00
KARASU	3.695	637.427,69	4828	773.921,57
GENEL TOPLAM	76.717	14.027.699,39	78.849	12.843.909,3

Kömür Dağıtımı:

İlimizde bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından **2015** yılı sonu itibariyle 20.161 aileye toplam 21.592,625 ton, **2016** yılı Ocak-Aralık ayları arasında 21.822 aileye toplam 23.122,66 ton kömür yardımı yapılmıştır.

İlçeler	2015 YILI		2016 YILI	
	Aile Sayısı	Dağıtılan Kömür Miktarı (Ton)	Aile Sayısı	Dağıtılan Kömür Miktarı (Ton)
Sakarya Merkez	0	0	0	0
Adapazarı	7000	7000	7000	7000
Akyazı	1923	1923	2600	2600
Arifiye	700	700	700	700
Erenler	1600	1525	1600	1600
Ferizli	472	692	693	908
Geyve	1392	1500	1350	1350
Hendek	1800	2300	1849	2300
Karapürçek	459	573,750	449	469,750
Karasu	950	946,50	1056	1052,50
Kaynarca	430	430	430	430
Kocaeli	650	650	650	650
Pamukova	800	1000	800	999,160
Sapanca	210	210	800	800
Serdivan	1200	1500	1200	1500
Söğütlü	293	293	400	400
Taraklı	282	349,375	245	363,250
Toplam	20.161	21.592,625	21.822	23.122,66

9) SOSYAL GÜVENLİK:

31.10.2016 tarih sonu itibariyle Sosyal Güvenlik Kurumu kapsamındaki nüfus 953.181'dir. Yine 2016 yılı Ekim ayı itibariyle Gelir Testi yaptıranların sayısı 78.380'dir. Böylece İl nüfusunun % 89,34 sağlık bakımından sosyal güvence altındadır.

YILLAR ve AYLAR	İl Nüfusu	Sosyal Güvenlik kapsamında Aktif Çalışan kişi sayısı	Sosyal Güvenlik kapsamında aktif çalışanların İl Nüfusuna oranı %	Sosyal Güvenlik kapsamında Emekli Kişi Sayısı	Sosyal Güvenlik kapsamında emeklilerin İl Nüfusuna oranı %	Toplam Sosyal Güvenlik Kapsamında nüfus sayısı	Sosyal Güvenlik Kapsamında Nüfusun İl Nüfusuna Oranı %	Sosyal Güvenlik kapsamı dışında Kalan Nüfus sayısı*
2016/10	953.181	258.509	27,12	154.314	16,19	927.500	89,08	25.681

*Sosyal Güvenlik Kapsamında aktif olarak bir yerde çalışmayan ve gelir testi yaptırmayarak Sosyal Güvenlik kapsamına girmeyen kişi sayısı.

5510 SAYILI YASANIN 60/G (GENEL SAĞLIK SİGORTASI) MADDESİ KAPSAMINDA GELİR TESTİ YAPTIRANLAR SAYISI (2016/10) (01.01.2012 tarih itibariyle yeşil kart kaldırılmıştır.)

GELİR TESTİ YAPTIRANLARI SAYISI	İL NÜFUSUNA ORANI
78.380	% 8.22

AKTİF ÇALIŞAN İŞ GÜCÜ (2016/10)

5510 SAYILI KANUNA TABİ SİGORTALI TÜRÜ	TOPLAM	5510 SAYILI KANUNA TABİ EMEKLİ TÜRÜ	TOPLAM
4/a Kapsamında sigortalı sayısı	192.555	4/a Kapsamında emekli sayısı	90.777
4/b Kapsamında sigortalı sayısı	35.686	4/b Kapsamında emekli sayısı	44.040
4/c Kapsamında sigortalı sayısı	30.268	4/c Kapsamında emekli sayısı	19.497
TOPLAM	258.509	TOPLAM	154.314

Not: 4/a kapsamında sigortalı sayısına Çıraklar, 2925 S.K (mülga) Tarım sigortalılar, 4/b kapsamında sigortalı sayısına da İsteğe Bağlı, 2926 S:K (mülga) Tarım sigortalılar dahil edilmiştir.

10) TAPU ve KADASTRO DURUMU:

SAKARYA İLİ KADASTRO BİLGİLERİ 2016 YILI

	İLÇE	MAHALLE	PARSEL SAYISI
1	ADAPAZARI	84	95479
2	AKYAZI	70	70256
3	ARIFIYE	19	19840
4	ERENLER	31	30846
5	FERİZLİ	20	23819
6	GEYVE	70	97776
7	HENDEK	79	64105
8	KAYNARCA	34	66174
9	KARASU	45	54680
10	KARAPÜRÇEK	13	9323
11	KOCAALİ	41	41159
12	PAMUKOVA	33	50330
13	SAPANCA	30	17357
14	SERDİVAN	21	32963
15	SÖĞÜTLÜ	23	22171
16	TARAKLI	23	23403
	TOPLAM	636	719681

Çizelgede görüldüğü üzere, Sakarya'da kentsel alanın (mahalle) kadastrosu **%100** gerçekleşmiştir. Sakarya ilinin yüzölçümü 4.817 km²'dir.

EKONOMİ

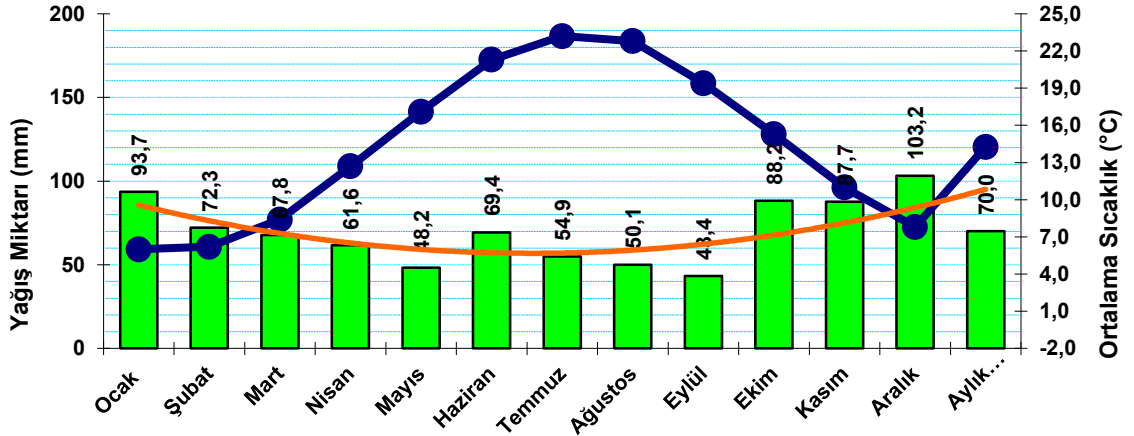
1) TARIM:

Ülkemiz ve Bölgemiz ekonomisinin temel taşlarından birini oluşturan tarım, İlimizde de ekonomik ve sosyal hayattaki yeri ile önemli bir sektördür. Sanayi ve hizmet sektöründe son yıllarda yaşanan gelişmeye rağmen tarım ekonomide önemli pay almayı sürdürmektedir.

Sakarya'nın İklimsel Özellikleri:

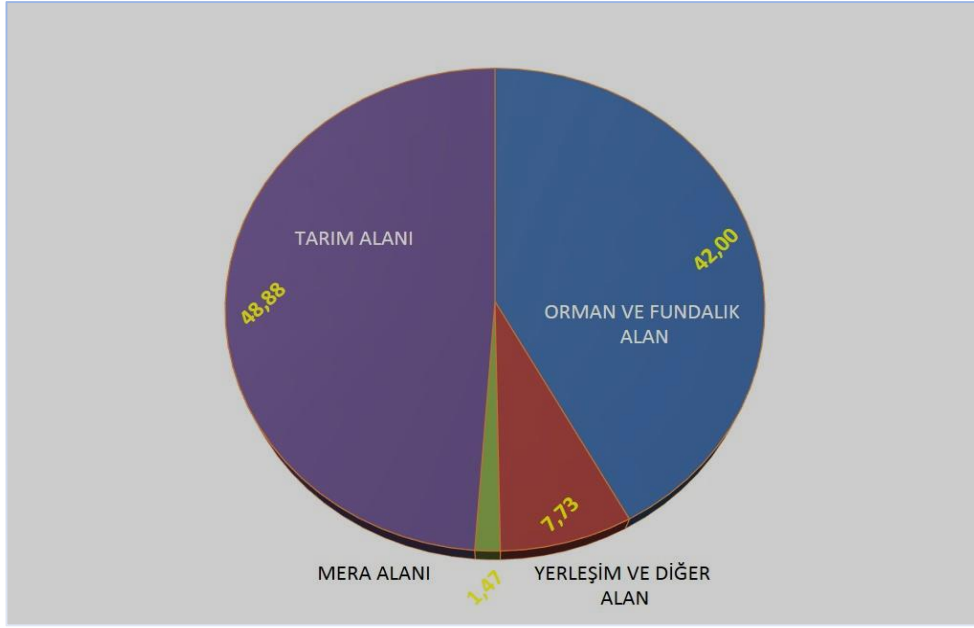
Bölge Aşağı Sakarya Havzasında, Marmara'nın doğusunda yer almakta olup, iklim hem Karadeniz hem de Marmara bölgesinin özelliklerini yansıtmaktadır. İlin güneyindeki dağlık kütleler bilhassa kuzeyden gelen hava kütlelerinin hareketini yavaşlatan, yön veren etken olarak sahanın daha fazla yağış almasına sebep olmaktadır. Çevredeki denizler, göller ve ovadaki bataklıklar sebebiyle nemli bir havaya sahiptir. Bölgede yağışlı gün sayısı ve miktarı, Marmara bölgesine nazaran daha fazladır. Ancak yağış miktarı Karadeniz'den iç kesimlere doğru azalır. Karasu'da 1000 mm olan yıllık toplam yağış miktarı, Sakarya'da 840 mm, Geyve'de 600 mm ye kadar düşer. Bölgenin hakim rüzgar yönü kuzeybatıdır (NW). Nisbi nem ortalaması %72'dir. İklim genel olarak kışlar bol yağışlı ve az soğuk, yazlar ise nemli ve sıcak olur. Uzun yıllar ortalamasına göre yağışın mevsimlere dağılışı; ilkbahar aylarında 179,2 mm, yaz aylarında 148,4 mm, sonbahar aylarında 279,1 mm, kış aylarında ise 233,8 mm'dir.

SAKARYA (Merkez) İKLİM DİYAGRAMI 2016 YILI
(Yağış Ort:840,5 mm, Sıcaklık ort:14,3)

Arazi Yapısı:

İl'deki tarım alanları, Sakarya Nehrinin suladığı verimli alüviyal topraklardan oluşmaktadır. Arazilerin küçük ve parçalı olması; ildeki tarımsal faaliyetleri, birim alandan daha yüksek gelir elde edilebilecek alanlara yönlendirmiştir. İlimizde tarım işletmelerinin küçük ve arazilerin parçalı oluşundan dolayı sürdürülebilir üretim yapılması her geçen gün zorlaşmaktadır. Bu nedenle Aşağı Sakarya ovasındaki 59.000 hektar alanın toplulaştırılması özel önem kazanmıştır. Sulanabilir 93.000 hektar alandan 19.151 ha. sulanmaktadır.

Tarım Alanlarının Dağılımı-2016 Yılı	Hektar	%
Tarla Arazisi	96.145	40,85
Sebze Arazisi	8.045	3,42
Meyve Arazisi	7.604	3,23
Fındık	72.598	30,85
Bağ	4.034	1,71
Zeytin	482	0,20
Kavak	20.450	4,44
Diğer Kullanım Amaçlı Arazi	25.898	15,30
Toplam	235.256	100

İldeki mevcut tarım işletmelerinde, genellikle bitkisel ve hayvansal üretim birlikte yapılmaktadır. İlin kuzeyinde fındık, orta kuşakta tarla ziraatı, güneyinde meyvecilik hakimdir. Son yıllarda etlik piliç yetiştiriciliği ile dış mekan süs bitkisi yetiştiriciliği hızla gelişmiştir. İl yüzey şekilleri, iklim ve doğal bitki örtüsü bakımından birbirinden farklı dört kesimden oluşmaktadır. I. Alt Bölge: Sakarya Nehri'nin içinden geçtiği Pamukova ve Geyve Ovalarının bulunduğu havza mikro klima özelliği göstermekte olup, narenciye dışındaki tüm ürünlerin (özellikle meyve ve sebze) üretimi için idealdir. II. Alt Bölge: Akova olarak bilinen Adapazarı Ovası'dır. Adapazarı, Söğütlü ve Ferizli ilçelerini içine alır. III. Alt Bölge: Samanlı Dağları'nın kuzeye doğru uzantısı olan Akyazı, Karapürçek, Hendek, Karasu ve Kocaali İlçelerini içine alan daha çok yayvan yapraklı orman ağaçları ile kaplı fındık üretiminin yaygın olduğu bol yağış alan bölgedir. IV. Alt Bölge: Kocaeli Platosunun doğuya doğru uzantısı olan alanı ve Kaynarca İlçesi'ni içine alır. Yer yer platolardan oluşur.

Tarımın İl Ekonomisindeki Yeri:

Üretim	2014 Yılı Sektörel Üretim Değeri (TL.)	% Oranı	2015 Yılı Sektörel Üretim Değeri (TL.)	% Oranı
Hayvansal	1.921.356.065	51,51	2.302.265.277	52,7
Meyve	1.266.125.750	33,95	1.487.869.300	34,1
Tarla Bitkileri	357.798.130	9,59	338.314.350	7,7
Sebze Üretimi	173.949.400	4,66	225.526.560	5,2
Su Ürünleri	10.694.756	0,29	11.567.449	0,3
Toplam	3.729.924.101	100	4.365.542.935	100

İldeki tarımsal gelirden en yüksek pay hayvancılık sektörüne (broiler) aittir. Meyvecilik gelirleri içinde en büyük payı fındık almaktadır. Tarımsal GSH değerinin sektörel dağılımı incelendiğinde özellikle Kaynarca ve Taraklı İlçelerinin hayvansal üretimden elde edilen GSH değerinin bitkisel üretime oranla daha yüksek olduğu görülmektedir, Pamukova, Geyve, Sapanca, Kocaali ve Serdivan ilçelerinde ise tam tersi bir durum söz konusudur.

ÜLKESEL VE BÖLGESEL DEĞERLER 2016 YILI			
Ürün Adı	Ülke	Oran	Bölge
Fındık (*)	4.nci	% 14	1.nci
Tavukçuluk (broiler)	4.ncü	% 11	2.nci
Ayva (Üretim Ortalaması)	1.nci	% 38	1.nci
Dış mekan süs bitkisi	1.nci	% 33	1.nci
Mısır (dane)	7.nci	% 11	1.nci

Bitkisel Üretim Çalışmaları:

TARLA BİTKİLERİ

Ürünler	2015 YILI		
	Ekim Alanı (da.)	Üretim (ton)	Verim (kg/da.)
Mısır	400.002	467.160	1.168
Buğday	172.884	49.162	284
Arpa	38.299	14.381	375
Ş.pancarı	5.939	33.012	5.559
Fiğ	29.545	22.979	778
Yonca	47.188	72.931	1.546
Ayçiçeği	38.299	8.206	214

SEBZECİLİK

Ürünler	2015 YILI		
	Ekim Alanı	Üretim (ton)	Verim
Domates	10.663	38.380	3.599
Başlahana	8.402	32.046	3.814
Kıvırcık Marul	9.703	12.035	1.240
Ispanak	6.792	8.579	1.263
Kabak (çerezlik)	3.470	454	131
Karnabahar	7.145	16.050	2.246
Karpuz	5.160	31.173	6.041
Balkabağı	3.087	9.955	3.225

MEYVECİLİK

Meyveler	2015 YILI	
	Meyve Veren Ağaç Sayısı	Üretim (Ton)
Armut	126.445	8.079
Ayva	845.815	84.050
Elma	431.445	32.906
Şeftali	250.155	11.277
Fındık ocağı	35.910.420	88.096
Bağ *(Dekar)	40.340	47.910
Çilek*(Dekar)	2.468	4.068

ÖNEMLİ YEM BİTKİLERİ EKİLİŞ VE ÜRETİM MİKTARLARI

Yem Bitkileri	2015 YILI	
	Alan (ha)	Üretim (ton)
Silajlık Mısır	179.180	825.769
Yonca	47.190	72.931
Fiğ	29.550	22.769
Korunga	1.210	1.103
Diğerleri	25.760	48.901
Toplam	282.890	971.473

Hayvansal Üretim ve Su Ürünleri Çalışmaları:**HAYVAN MEVCUDU 2016 YILI**

B. Bas	K. Baş	Kanatlı (Dönem)	Tek Tırnaklı	Köpek	Kedi
135.957	69.129	26.223.082	890	8.517	1.421

IRKA GÖRE B.BAŞ HAYVAN İSTATİSTİKLERİ 2016 YILI	
HAYVAN TİPİ	YÜZDESİ
Yerli	% 6
Melez	% 55
Kültür	% 39

Kanatlı İşletmeleri-2016 Yılı	İşletme Sayısı	Kümes Sayısı	Kapasite
Damızlık	30	182	1.657.022
Etlik (dönem x 5)	1.010	1.333	23.469.960
Hindi (etlik)	20	20	64.300
Yumurtacı	10	31	1.031.800

Su Ürünleri	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Tatlı su balıkları (Kg)	55.000	42.750	130.000	181.000	120.000	33.000	48.551
Kültür balıkları (Kg)	650.000	680.000	714.000	735.000	700.000	700.000	700.000
Deniz balıkları (Kg)	119.000	150.520	69.875	81.000	186.537	167.980	438.970
Toplam balık üret.	824.000	873.270	783.875	997.000	1.006.537	900.980	1.187.521
Kum midyesi (Ton)	11.556	7.430	6.600	0	5.130	21.399	8.363

YILLARA GÖRE HAYVANSAL ÜRETİM (TON)						
ÜRÜNLER	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kırmızı et	14.735	16.856	20.336	22.637	19.607	17.861
Beyaz et	177.116	186.295	189.146	214.702	229.808	241.690
Süt	204.946	233.609	280.419	274.990	269.103	247.894
Bal	819	523	998	775	663	574
Yumurta(ad.)	199.200.000	210.300.000	267.066.000	343.611.600	529.140.000	365.958.600

Tarımsal Teşvik ve Desteklemeler:

Tarımsal teşvik ve desteklemeler kapsamında ilimizde 2004 yılında 26.126.465 TL. destekleme ödemesi tahakkuk ettirilmiş iken 2015 yılı için 146.526.554 TL. tarımsal destekleme ödenmiştir. 2016 yılı destekleme müracaatları ve icmal çalışmaları devam etmektedir.

SAKARYA İLİ YILLARA GÖRE TARIMSAL DESTEKLEMELER TABLOSU TL. (2015-2016)				
DESTEKLEME GRUPLARI	KONU	2015 KESİNLEŞMİŞ	2016	TOPLAM
TARIMSAL ÜRÜN DESTEĞİ	MAZOT	5.594.865	2016 yılına ait desteklemeler 2017 yılı içinde yapılacaktır.	
	GÜBRE	7.505.373		
	TOPRAK ANALİZ	50.239		
	MISIR	8.410.736		
	AYÇİÇEĞİ	995.675		
	YEM BİTKİSİ	3.474.120		
	FINDIK	78.853.810		
	ORGANİK TARIM	55.999		
	SERTİFİKALI FİDAN	116.664		
	SERTİFİKALI TOHUM K.	130.455		
	SERTİFİKALI TOHUM Ü.	136.797		
	FINDIK SÖKÜMÜ	-		
	ÇATAK	1.807.674		
	HUBUBAT	402.112		
BİYOLOJİK MÜCADELE	9.853			
KKYDP DESTEĞİ	EKONOMİK YATIRIM	9.723.205	11.486.002	11.536.340
	SULAMA	20.143	50.338	
TARIMSAL DANIŞMANLIK	DANIŞMANLIK	898.000	2016 yılına ait desteklemeler 2017 yılı içinde yapılacaktır.	
ÇİFTLİK MUHASEBE	-	-	14.875	14.875
HAYVANCILIK	Anaç Manda Destekleri	195.600	Süreç devam ediyor.	12.656.499
	Malak Destekleri	28.200	Süreç devam ediyor.	
	Anaç Koyun Keçi Yetiştiriciliği	702.086	Süreç devam ediyor.	
	Anaç Sığır Yetiştiriciliği	7.049.981	Süreç devam ediyor.	
	Buzağı Desteği	1.357.044	50.450	
	Besilik Erkek Sığır	931.704	319.568	
	Hastalık Tazminatı (tüberkiloz)	1.207.026	392.200	
	Hastalık Tazminatı (şap)	41.000	69.047	
	Hastalık Tazminatı (brucellosis)	5.151		
	Hastalıktan Ari İşletme	91.125		
	İPEK BÖCEĞİ	179.550	189.200	
	SU ÜRÜNLERİ	-		
	SÜT DESTEKLEMESİ	6.527.556	2.299.958	
	SÜT TOZU	9.366.701	8.673.716	
ARICILIK	658.110	662.360		
TOPLAM		146.526.554	24.207.714	24.207.714

Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklemesi Programı:

KKYDP Ekonomik Yatırımlar:

Sakarya İli KKYDP Tarıma Dayalı (Ekonomik) Yatırımlarla ilgili 26.10.2014 tarih ve 29157 sayılı resmi gazetede 2014/43 nolu tebliğ (9. Etap) yayımlanmıştır. Bu tebliğ kapsamında ilimizde 104 adet proje başvurusu yapılmış, İl Proje Değerlendirme Birimi tarafından 67 proje elenmiş, Bakanlığımıza gönderilen 36 proje onaylanmış ve bu 36 projeden 30 tanesi ise hibe sözleşmesi imzalamıştır. Projelerden 26 tanesi yatırımı tamamlayarak nihai raporu sunmuştur.

Tarıma Dayalı (Ekonomik) Yatırımlarla ilgili 30.04.2015 tarih ve 29342 sayılı resmi gazetede 2015/16 nolu tebliğ (10. Etap) yayınlanmıştır. Bu tebliğ kapsamında ilimizde 37 adet proje başvurusu yapılmış, İl Proje Değerlendirme Birimi tarafından 21 proje elenmiş, Bakanlığımıza gönderilen 18 proje onaylanmış ve bu 18 projeden 13 tanesi ise hibe sözleşmesi imzalamıştır. Projelerden 12 tanesi yatırımı tamamlayarak nihai raporu sunmuştur.

Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Kapsamında (Tebliğ No:2016/13) Bireysel Sulama Makine ve Ekipman Alımlarının Desteklenmesinden 2 çiftçimizin 184 dekarlık alanda 100.676 TL. lik sulama projesine (Yağmurlama ve Damla Sulama) 50.338 TL. destek verilmiştir.

ETAP	TEBLİĞ YILI	PROJE SAYISI	PROJE YATIRIM TUTARI (TL.)	ÖDENEN HİBE TUTARI (TL.)
1.Etap Yatırımlarında	2006	1	406.773	175.000
2.Etap Yatırımlarında		0	0	0
3.Etap Yatırımlarında	2007	11	4.021.675	1.880.651
4.Etap Yatırımlarında	2008	5	2.723.900	1.244.916
5.Etap Yatırımlarında	2009	9	4.827.027	2.231.862
6.Etap Yatırımlarında	2011	8	5.477.062	2.317.325
7.Etap Yatırımlarında	2012	5	3.623.618	1.399.894
8.Etap Yatırımlarında	2013	3	1.881.787	790.893
9.Etap Yatırımlarında	2014	30	35.968.308	12.282.290
10.Etap Yatırımlarında	2015	13	20.278.978	8.926.917
TOPLAM		85	79.209.128	31.249.748

Gıda Kontrol, Tescil ve Denetim Hizmetleri:

İlimizde gıda ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemeleri üreten 1005 işyeri, gıda maddeleri satan ve toplu tüketime sunan yaklaşık 8.539 işyeri bulunmaktadır. 1 Ocak- 31 Aralık 2016 tarihleri arasında bu kapsamda 2.504 üretim yeri, 8.981 satış ve toplu tüketim yeri olmak üzere toplam 11.485 işyeri denetlenmiş olup, 308 iş yerine toplam 1.318.321 TL. idari para cezası uygulanmıştır.

Sektörün Adı 2016 Yılı	İşletme Sayısı	Toplam Denetim Sayısı	Numune Sayısı			5996 Sayılı Kanun Kapsamında		Cumhuriyet Savcılığına Suç Duyurusu Sayısı	Üretimden Men Sayısı
			Olumlu	Olumsuz	Sonuçlanmayan	İPCK Sayısı	İPC Tutarı (TL.)		
Gıda Üretim (Kayıt Kapsamında)	870	2059	82	20	1	106	620.575	-	20
Gıda Üretim (Onay Kapsamında)	135	445	164	3	0	29	310.661	3	2
Gıda Satış ve Toplu Tüketim Yeri	8539	8981	263	13	3	173	387.085	4	22
TOPLAM	9544	11485	509	36	4	308	1.318.321	7	44

174 Alo Gıda Hattına 2016 yılı Aralık ayı sonu itibari ile toplam 614 başvuru yapılmış olup, yapılan işlemlerin sonuçları hakkında başvuru sahiplerine bilgi verilmiştir. Yapılan başvuruların 18 tanesi gıda kaynaklı vaka/salgın, 5 tanesi bilgi amaçlı ve 591 tanesi ihbar ve şikayet olarak alo gıda sisteminde kayıt altına alınmıştır.

Sektörler 2016 Yılı	Gelen Şikâyet Sayısı	5996 Sayılı Kanun Gereğince	
		İPCK adedi	Uygulanan İPC Miktarı* (TL)
Gıda Üretim Yeri	85	24	195.980
Gıda Satış ve Toplu Tüketim Yeri	529	34	80.147
TOPLAM	614	58	276.127

Gıda İhracatı ve İthalatı:

2016 yılı ithalat ve ihracat rakamları; 4145 adet ihracat işlemi (Bitki Sağlık Sertifikası), 33 adet Re-Export işlemi ve 115 adet ithalat işlemi (İthalat uygunluk belgesi) olmak üzere toplam 4293 adet işlem den oluşmaktadır.

İthalat-2016 Yılı	
ÜRÜN	MİKTAR
Mantar Miseli	1304 Ton
Dış Mekan Süs Bitkileri	1.468.799 adet

Re-Export İhracat-2016 Yılı	
ÜRÜN	MİKTAR
Badem ve Ceviz İçi-Mantar Miseli-Çim Tohumu v.s.	407 Ton

İhracat-2016 Yılı	
ÜRÜN	MİKTAR
İç Fındık ve Fındık ürünleri	65.849 Ton
Yaş Sebze ve Meyve	20 Ton
Çeşitli Kuru Gıda (Maya, Makarna v.s.)	4.650 Ton
Çeşitli Orm. Ür.(Parke, Kaplama,v.s.)	3.195 Ton
Dış Mekan Süs Bitkisi	411.000 Adet
Fide-Fidan	0 Adet
Tohum	69 Ton

2016 YILI İHRACAT		
ÜRÜNLER	2015	2016
Kanatlı Eti İhracatı	37.121.256 kg	26.831.282 kg
Süt ve Süt Ürünleri İhracatı	4.311.677 ad/kg	11.992.919 ad/kg
Civciv ve Yumurta İhracatı	3.504.960 Adet	1.000.806 adet
Yem İhracatı	341.000 kg	26.000 kg
Bisküvi-Çikolata İhracatı	44.302 kg	- kg
Evcil Hayvan	4 adet	6 adet
Canlı Hayvan(Tavuk)	11.200 adet	-
Diğer(komposit)	-	1287 kg

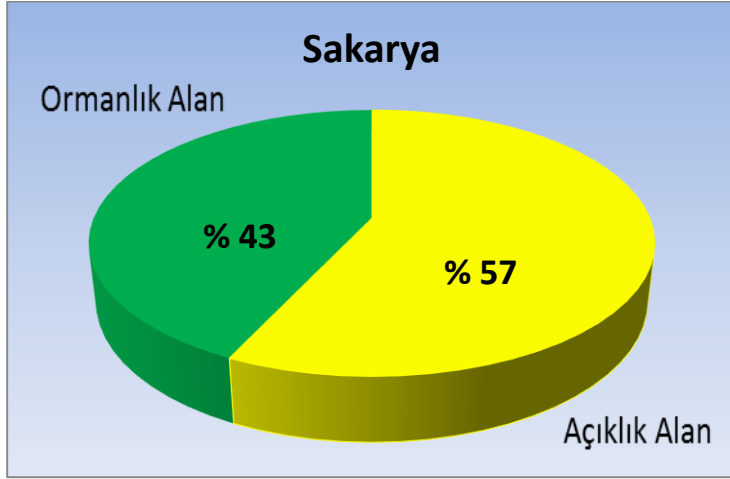
Tarımsal Örgütler:

Sakarya’da 2016 yılı sonu itibariyle toplam 175 adet tarımsal örgüt olup, bu örgütlerde 227.623 üye mevcuttur.

S.No.	Tarımsal Örgütün Adı	Sayısı	Üye Sayısı
1	1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu’na Göre Kurulan Tarımsal Amaçlı Kooperatifler ve Birlikler	97	68.509
	Tarımsal Kalkınma Kooperatifi	91	14.771
	Su Ürünleri	2	120
	Sulama Kooperatifi	3	196
	Pancar Ekicileri Kooperatifi	1	53.422
	Hay. Koop. Böl. Birliği (Hay-Koop.)	1	
2	5200 sayılı Kanunla Kurulan Üretici Birlikleri	18 Adet	9299
	Kırmızı Et Üreticiler Birliği	2	677
	Süs Bitkileri Yetiştiricileri Birliği	1	120
	Meyve Üreticileri Birliği	1	217
	Bal Üreticileri Birliği	1	77
	sebze üreticileri birliği	1	29
	Süt Üreticileri Birliği	11	8161
	Sakarya İli Kanatlı Hayvan Üreticileri Birliği	1	18
3	5996 sayılı Kanuna göre kurulan Yetiştirici Birlikleri	3 Adet	1.685
	Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği	1	876
	Arı Yetiştiricileri Birliği	1	513
	Damızlık Koyun ve Keçi Yetiştiricileri Birliği	1	296
4	1581 Sayılı tarım Kredi Koop. Ve Birlikleri Kanunu’na Göre Kurulan Kooperatifler ve Birlikler (Tarım Kredi Kooperatifi)	36	21.123
5	4572 Sayılı Tarım Satış Koop. Ve Birlikleri Kanunu’na Göre Kurulan Kooperatifler ve Birlikler	8	55.486
	Fiskobirlik	6	24.341
	Yağ. Toh. Tar. Sat. Kooperatifi	2	31.145
6	6964 Sayılı Ziraat Odaları Ve Ziraat Odaları Birliği Kanunu (Ziraat Odaları)	13	71.521
Toplam Çiftçi Örgütleri sayısı		175	227.623

2) ORMANCILIK:

Sakarya'da 5 Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı olarak 27 Orman İşletme Şefliği bulunmaktadır. İl'de 2016 yılı itibariyle ormanlık alanların dağılımı aşağıda gösterilmiştir.

Ormanlık Alan: 208.210 Ha.

Açıklık Alan: 280.367 Ha.

Genel Saha: 488.578 Ha.

Sakarya'da alan bazında %99 oranında orman kadastro su tamamlanmıştır. İl'de 5831'e göre tescili yapılan 2/B alan 33.313 Ha., yapılmayan 53 Ha'dır.(Toplam 33.366 Ha.)

İl'de ORKÖY kapsamında; Orman Köylüsüne; 2003-2016 yılları arasında 3.730 aileye 20.654.229 TL. Ferdi ve Kooperatif kredi projesi verilmiştir.

SAKARYA İL SINIRLARI İÇERİSİNDEKİ HENDEK FİDANLIK ŞEFLİĞİNDE 2003 - 2016 YILLARI ARASINDA YAPILAN TOPLAM FİDAN ÜRETİMLERİNİ GÖSTERİR CETVEL

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
GERÇEKLEŞME	660.899	291.572	1.152.800	1.019.754	2.741.522	1.720.164	1.436.663

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
GERÇEKLEŞME	1.376.241	1.250.000	1.483.188	956.915	1.053.263	1.002.000	1.052.000

SAKARYA İLİNDE 2004-2016 YILLARI ARASINDA DİKİLEN FİDAN MİKTARI (Bin adet)

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)
479	395	703	999	1.670	1.056	2.147	1.478	5.681	1.340	474	327	2.928

SAKARYA İLİNDE İŞLENEN ORMAN SUÇLARI (ADET)					
	2012	2013	2014	2015	2016
Kesme	221	179	193	154	159
Nakil	58	46	42	39	33
Bulundurma	39	22	19	22	36
Sarf	1	2	2	1	1
Açma-Yerleştirme	32	23	38	58	58
İşgal-Faydalanma	122	66	93	42	45
Otlatma	-	0	1	6	2
Av suçu	-	0	0	0	-
TOPLAM	473	338	388	322	334

SAKARYA	YANGIN ADEDİ			ÖRTÜ YANGINI (Ha.)			TEPE YANGINI (Ha.)			TOPLAM (Ha.)		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Orman Yangını	24	24	39	21,54	9,84	25,64	-	2,40	4,10	21,54	12,24	29,74
Ziraat Yangını	31	27	50	12,88	7,04	18,16	-	-	-	12,88	7,04	18,16

İlin korunan alanları toplamı 32.186 dekar olup, il yüzölçümünün % 0,67'sini oluşturmaktadır. İl'de 3 tabiat parkı bulunmaktadır. Poyrazlar Gölü Tabiat Parkı'nın 2016 yılı ziyaretçi sayısı 97.651 kişidir. İl'de 3 tabiat parkı, 3 tabiat anıtı, 2 yaban hayatı geliştirme sahası, 15 devlet avlak sahası, 2 genel avlak sahası ve 1 adet mahalli sulak alan bulunmaktadır.

Önemli Bitki Alanı kabul edilen **Acarlar Gölü ve Longoz Ormanı** 25.06.1998 tarihinde 1. Derecede Doğal Sit Alanı ve Yaban Hayatı Koruma Sahası ilan edilerek koruma altına alınmıştır. 2006 yılında Acarlar Gölü Longoz Ormanında 27.517 dekarlık saha Yaban Hayatı Geliştirme Sahası ilan edilmiş olup, hedef tür bulunmamaktadır. 2015 yılında revize edilen Saha, Acarlar Longozu Sulak Alan Yönetim planı kapsamında yönetilmektedir.

Sapanca Gölü 4.200 hektar alana sahip bir tatlı su gölüdür. Göl, içme ve kullanma suyu temini, su ürünleri endüstriyel kullanma ve turistik açıdan önemlidir. Sapanca Gölü su sporları bakımından da oldukça elverişlidir. Göl, ulusal ve uluslararası sörf, yelken ve kürek müsabakalarının yapıldığı organizasyonlarla sportif amaçlı çok sayıda ziyaretçinin İlimize gelmesine ve tanınmasına katkı sağlamaktadır.

2005-2016 yılları arasında 214 avcı eğitim kursu açılmış ve 6.618 kişiye avcı eğitimi kurs bitirme belgesi verilmiştir. 2003-2016 yılları arasında av koruma çalışmalarında; 18.956 avcı kontrol edilmiştir. Kaçak av yapan 695 kişi hakkında kanuni işlem yapılmıştır.

3) SANAYİ:

Sakarya'nın GSMH ya etkisi önemlidir. Sakarya'nın özellikle üretim, istihdam alanında rakamlarına, dış ticaret rakamlarına baktığımız zaman önde gelen illerinden biri olduğunu görebiliriz.

Dış Ticaret İller Sıralamasında Sakarya(TÜİK-2016);

- ✓ Dış Ticaret Hacmi: 4.567.458.000 \$ ile 7 nci,
- ✓ İhracatta: 2.554.015.000 \$ ile 7 nci,
- ✓ İthalatta: 2.013.443.000 \$ ile 9 ncu dur.

İhracatın İthalatı karşılama oranı % 127'dir. İhracatın, İthalatı karşılama oranı bakımından dış ticaret hacmi yüksek iller arasında 2 nci sıradadır.

İllerde Yaşam Endeksi Sıralamasında Sakarya(TÜİK-2015);

Genel Endeks: 2 nci dir.

- ✓ Konut: 1 nci
- ✓ Sivil Katılım: 1 nci
- ✓ Sosyal Yaşam: 6 ncı
- ✓ Sağlık: 14 ncü
- ✓ Çevre: 14 ncü
- ✓ Yaşam Memnuniyeti: 15 nci
- ✓ Altyapı Hizmetlerine Erişim: 20 nci
- ✓ Güvenlik: 26 ncı
- ✓ Çalışma Hayatı: 28 nci
- ✓ Gelir ve Servet: 33 ncü
- ✓ Eğitim: 38 nci dir.

İl'de Öne Çıkan Sektörler Ve Üretim Yapısına İlişkin Sanayi Sicil Verileri:

SIRA NO	SEKTÖRLER 2016 YILI	FİRMA ADEDİ	FİRMA ADEDİNE GÖRE ORAN %
1	GIDA SANAYİ	300	20,78
2	MOBİLYA VE ORMAN ÜRÜNLERİ SANAYİ	244	16,9
3	ÇELİK, METAL, DEMİR İŞLEME SANAYİ	230	15,93
4	MAKİNA SANAYİ	105	7,27
5	OTOMOTİV VE KARA TAŞITLAR SANAYİ	90	6,23
6	PLASTİK, KAUÇUK VE CAM SANAYİ	166	11,5
7	TEKSTİL VE GİYİM SANAYİ	113	7,83
8	İNŞAAT EKİPMANLARI SANAYİ	13	0,9
9	KİMYA SANAYİ	41	2,84
10	MADENCİLİK, MERMER VE TAŞ OCAKÇILIĞI SANAYİ	42	2,91
11	ELEKTRONİK, ELEKTRİK SANAYİ	30	2,08
12	DİĞER	70	4,85
	TOPLAM	1444	100

SIRA NO	SEKTÖRLER 2016 YILI	ÇALIŞAN SAYISI	ÇALIŞAN SAYISINA GÖRE ORAN %
1	GIDA SANAYİ	10533	15,13
2	MOBİLYA VE ORMAN ÜRÜNLERİ SANAYİ	7422	10,66
3	ÇELİK, METAL, DEMİR İŞLEME SANAYİ	12755	18,32
4	MAKİNA SANAYİ	5031	7,23
5	OTOMOTİV VE KARA TAŞITLAR SANAYİ	16712	24,01
6	PLASTİK, KAUÇUK VE CAM SANAYİ	5345	7,68
7	TEKSTİL VE GİYİM SANAYİ	7273	10,45
8	İNŞAAT EKİPMANLARI SANAYİ	62	0,09
9	KİMYA SANAYİ	1975	2,84
10	MADENCİLİK, MERMER VE TAŞ OCAKÇILIĞI SANAYİ	365	0,52
11	ELEKTRONİK, ELEKTRİK SANAYİ	905	1,3
12	DİĞER	1233	1,77
	TOPLAM	69611	100

SAKARYA İLİ ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ 2016 YILI															
Adı	Kuruluş Yılı	Faaliyete Başlama Yılı	Toplam Alanı (hektar)	Toplam Parsel Sayısı	Üretime Geçen		İnşaat Safhasında		Proje Safhasında		Boş Parsel		Tahsis Edilen Parsel Sayısı	İstihdam Durumu	
					PS	TS	PS	TS	PS	TS	PS	TS		MÇ	TÇ
Sakarya 1. OSB	1992	1995	162	69	55	55	1	1	13	13	-	-	69	8.702	15.000
Sakarya 2. OSB	1997	2001	352	92	71	71	19	19	1	1	1	-	92	9.800	15.000
Sakarya 3. OSB	1999	2004	254	56	39	35	10	9	0	0	-	-	56	4002	10.000
Karasu OSB	2007	2015	44,06	6	1	1	5	5	-	-	-	-	6	190	900
Kaynarca Mobilya İhtisas OSB	2010	2016	90	44	-	-	-	-	4	4	7	-	37	-	2500
Ferizli OSB	2009	2015	72	36	2	2	14	14	-	-	-	-	36	-	2400
Kaynarca Doğu Marmara Makine İmalatçıları İhtisas OSB	2015	-	315	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12.000
Söğütlü Karma OSB	Yer Seçim aşamasında														
TOPLAM			1295,06	304	172	168	32	30	38	38	8	1	297	20.353	57.800

* PS: Parsel Sayısı, TS: Tesis Sayısı, MÇ: Mevcut Çalışan, TÇ: Tam İstihdam Durumunda

SANAYİ SİTELERİ 2016 YILI							
Adı	Faaliyet başlama yılı	Toplam alanı (hektar)	Yapılmış işyeri sayısı	Dolu işyeri sayısı	Boş işyeri sayısı	Doluluk oranı (%)	Yaklaşık istihdam
S.S. Geyve KSS Yapı Koop.	1989	4,82	100	88	12	88	90
S.S. Hendek KSS Yapı Koop.	2003	3,65	112	112	0	100	350
S.S. Karasu Sahil Yolu KSS Yapı Koop.	1994	5,3	104	104	0	100	205
Adapazarı Oto Sanko Serdivan KSS Yapı Koop.	1971	13,5	110	110	0	100	450
Atatürk San. Sitesi Koruma ve Güzelleştirme Derneği	1983	3,3	148	145	3	98	310
S.S. Adapazarı Ziraat Aletleri İmal ve Tam. KSS Yapı Koop.	1990	10	210	201	9	96	603
S.S. Ferizli KSS Yapı Koop.	2012	2,41	91	80	11	88	84
Akyazı	2000	6,7	310	310	0	100	825

2016 YILI SATSO AÇILAN ŞİRKET SAYILARI						
Açılan Limited Ş.	Açılan Anonim Ş.	Açılan Diğer Şirketler	Açılan Şahıs Şirketi	Açılan Kollektif Ş.	Açılan Komandit Ş.	Açılan Kooperatif
735	173	6	375	0	0	7

2016 YILI SATSO KAPANAN ŞİRKET SAYILARI						
Kapanan Limited Ş.	Kapanan Anonim Ş.	Kapanan Diğer Ş.	Kapanan Şahıs Şirketi	Kapanan Kollektif Ş.	Kapanan Komandit Ş.	Kapanan Kooperatif
137	52	3	117	0	0	8

Sakarya;

- ✓ Uygun iklim şartları,
- ✓ Ucuz arazi varlığı,
- ✓ Ulaşım akslarında yer alması,
- ✓ Sanayi altyapısının güçlü olması,
- ✓ Tarım, turizm ve sanayinin aynı anda gelişme potansiyelinin varlığı,
- ✓ Verimli arazi stoku,
- ✓ Doğal güzellik ve değerlerinin varlığı, termal potansiyeli,
- ✓ Meslek liseleri ve üniversitesiyle iyi bir eğitim altyapısına sahip olması,
- ✓ Mekânsal gelişim potansiyeli,
- ✓ Çevre düzeni planları ile gelişme alanlarının planlanmış bir il olması,
- ✓ Elektrik ve doğalgaz toplama yeri olması,
- ✓ Su imkânları,
- ✓ Kara ve demiryolu ağına dahil oluşu,
- ✓ Liman inşaatının sona gelmesi,

- ✓ **Yeterli nüfus sayısı,**
- ✓ **Yetişmiş nitelikli işgücü varlığı,**
- ✓ **Önemli merkezlere ve pazarlara yakınlığı ile sanayi sektöründe önemli bir potansiyele sahiptir.**

Özellikle İstanbul, Bursa ve Kocaeli üçgeninde sanayinin yoğunlaşması, müteşebbisleri yeni yatırım alanları arayışlarına yönlendirmiş, dolayısıyla da Sakarya alternatif bir yatırım alanı olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Gelişmiş tarım, gıda sanayini de geliştirmiştir. İl’de **otomotiv, makine imalatı, metal sanayi, vagon ve gıda sanayi, mobilya imalatı** sektörleri öne çıkmaktadır. İl’de referans olarak gösterilebilecek, dünya çapında firmalar faaliyet göstermektedir.

- ✓ Sakarya’daki kurum/kuruluşların birlikte hareket ederek, sanayi alanında önceliklerin belirlenmesi ve bu doğrultuda gelen yatırımların değerlendirilmesi gerekmektedir. OSB’ler, KSS’ler ve Endüstri Bölgeleri ile şehre değer katacak, ileri teknoloji kullanan yatırımlar Sakarya’ya çekilmelidir.
- ✓ Karasu Limanı, Karasu Tren Yolu, Karadeniz Sahil Yolu, 3. Köprü Otoyolu tamamlandığında ulaşım olanakları bakımından önemli bir merkez haline gelecek olan ve Sakarya’nın güney bölgelerine nazaran 1. sınıf tarım alanları kısıtlı olan kuzey bölgesi, altyapısı tamamlanarak sanayi yatırımları için değerlendirilmelidir. Böylece Karadeniz ülkeleri ile yapılacak olan ticarete Karasu limanı ön plana çıkacaktır.
- ✓ Organize sanayi bölgelerini, küçük sanayi sitelerini, endüstri bölgelerini ve serbest bölgeleri içeren planlı sanayi bölgeleri; bölgesel kalkınmanın, düzenli sanayileşmenin ve sağlıklı kentleşmenin en önemli araçlarıdır. Bu doğrultuda mevcut Organize Sanayi Bölgelerinde yatırımların tamamlanması ve Makine İmalatı, Mobilya, Otomotiv, Gıda gibi öncü sektörlerde İhtisas OSB’lerin kurulması ve faaliyete geçmesi sağlanmalıdır. Oluşturulan bu ihtisas sanayi alanları ile 2023 yılında Sakarya’nın söz konusu sektörlerde önemli üretim ve ihracat merkezi haline gelmesi hedeflenmelidir.
- ✓ Sakarya’da sanayi ve üniversite işbirliği en üst noktaya taşınmalı, inovasyon ve teknoloji liderliği konularında ülke genelinde üst sıralarda yer alması hedeflenmelidir.
- ✓ Sakarya ili topraklarının yarıya yakın bir bölümü tarıma elverişli durumdadır. Tarımda ileri teknoloji kullanan uygulamalara geçmek, verimliliği ve üretimi arttıracaktır. Sakarya’yı merkez haline getirecek yeşil hayvancılık OSB’lerinin kurulması beklenmektedir.

Sakarya’da yatırımcıların karşılaştığı sorunlar; bürokratik engellerin azaltılması ve yasal sürecin kolaylaştırılması, enerji maliyetlerinin yüksekliği ve bu maliyetlerin yenilenebilir enerji kaynakları ile düşürülmesi, yatırım maliyetlerinin yüksekliği, nitelikli personel eksikliği, finansman maliyetlerinin yüksekliği ve üniversite-sanayi işbirliğinin sahaya yansıtılamamasıdır.

Adapazarı-Karasu Limanı-Ereğli-Bartın Limanı Demiryolu Bağlantısı Hattı, Kuzey Marmara Otoyolu Projesi ve Karasu Limanının faaliyete geçmesiyle Sakarya lojistik anlamda bölgesel ve ulusal ölçekte önemli avantajlar elde edecektir. **Ankara-İstanbul Yüksek Hızlı Tren Projesi** faaliyete geçmiştir.

Türkiye Vagon Sanayi A.Ş.(TÜVASAŞ), Et ve Süt Ürünleri A.Ş. ve Tank Palet Fabrikası İl’de imalat sanayinde faaliyet gösteren önemli kamu işletmeleridir.

TÜVASAŞ, Kore’den Hyundai-Rotem ve yerli özel sektörün katılımıyla 08 Mart 2006 tarihinde ortak girişim anlaşması imzalamış ve 04 Temmuz 2006 tarihinde Eurotem Demiryolu Araçları Sanayi ve Tic. A.Ş. adıyla yeni bir işletme kurmuştur. TÜVASAŞ’da 2016 yılı sonu itibariyle 1.084 personel görev yapmaktadır. Irak Demiryolları için 2015 yılı programında olan TVS 2000 tipi (6 Pulman, 4 Kuşetli, 2 Yemekli, 2 Yataklı) Toplam 14 vagon imalatı tamamlanmış olup, Irak Demiryollarına teslimatı gerçekleşmiştir. TCDD’nin talebi doğrultusunda üretilecek olan toplam 124 adet Dizel Tren Seti Araçlarından; 1-Dizel Tren Seti (Sürücüsüz Motorsuz) T tipi araç üretiminde 52 adet T tipi araçtan, 2016 yılında 13 adet aracın imalat aşamaları tamamlanarak satışa hazır hale getirilmiştir. 2-Dizel Tren Seti (Sürücülü Motorsuz) DT tipi araç üretiminde 52 adet DT tipi araçtan, 2016 yılında 17 adet aracın imalat aşamaları tamamlanarak satışa hazır hale getirilmiştir. 3-Dizel Tren Seti (Sürücüsüz Motorlu) M tipi araç üretiminde 16 adet M tipi araçtan, 2016 yılında 6 adet aracın imalat aşamaları tamamlanarak satışa hazır hale getirilmiştir.

1978 yılında işletmeye açılan **Sakarya Et Kombinası** 99.145 m²’lik bir arazide kurulu olup, Marmara Bölgesi’nde üretim ve pazarlama yapan tek kombinadır. Kombina günlük 250 büyükbaş ve 2.000 küçükbaş kesim kapasitesine sahiptir. Kurum Özelleştirme Yüksek Kurulunun 26.08.2005 tarih, 2005/104 sayılı kararı ile özelleştirme kapsam ve programından çıkartılarak eski statüsüne iade edilmiştir. Kombinada 2015 yılında 99 personelle 1.089.894 kg. gövde sığır eti, 561.739 kg. gövde koyun eti, 877.149 kg. gövde tavuk eti, 1.059.756 kg. parça sığır eti, 234.117 kg. kavurma üretimi yapılmıştır. 2016 yılı 970 çalışmanı ile 9.673.413 kg. gövde et üretimi, 2.164.978 kg. parça et, 493.801 kg. kemik ve 158.878 kg. kavurma üretilmiştir.

4) TİCARET:

Sakarya’da tarım, ticaret, sanayi, ulaştırma ve haberleşme ağırlıklı bir “sosyo-ekonomik” yapı görülmektedir. KOBİ’ler ağırlıktadır. Referans olabilecek büyük ölçekli sanayi kuruluşları; otomotiv sanayi (Toyota-Otokar-Otokur vb.), savunma sanayi (milli tank, zırhlı muharebe araçları, fırtına obüsleri), milli tren projesidir. (vagon ve motorlu tren setleri imalatı)

İl’de tüketici şikayetleri ile ilgili çalışmalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

İL TÜKETİCİ ŞİKÂyetLERİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR					
YILLAR	BAŞVURU SAYISI	TÜKETİCİ LEHİNE	TÜKETİCİ ALEYHİNE	BAŞKA KURUMA SEVK	BİLİRKİŞİ İNCELEMESİ
2013	5532	4239	733	125	497
2014*	142	81	2	7	2
2015	36.510	33.032	843	73	539
2016 (Ocak-Eylül)	10.371	15.945	1.033	89	556

*Yapılanma nedeniyle İl Müdürlüğüne değerlendirilen başvurular.

5) ENERJİ:

Sakarya İli elektrik üretimi 2015 yılı değeri 18.216.030.558 kWh'dır. 2016 yılı (11 Aylık) değeri 15.070.382.830 kWh'dır. Sakarya ili elektrik tüketimi 2015 yılı değeri 3.260.105.096 kWh'dır. 2016 yılı (11 Aylık) değeri 3.113.054.635 kWh'dır

Sakarya'da 2015 ve 2016 yılları abone türüne göre elektrik enerjisi tüketimi değeri (SEDAŞ) aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

ELEKTRİK ENERJİSİ	2015 Yılı Abone Sayısı (adet)	2016 Yılı Abone Sayısı (adet)	2015 Yılı Tüketimi (Kwh)	2016 Yılı Tüketimi (Kwh)
Konut	369.370	387.302	417.875.900	556.083.000
Ticarethane	66.221	72.083	453.848.382	604.192.000
Sanayi	781	810	566.644.610	668.680.000
Tarımsal Sulama	2.177	2.276	5.684.032	8.083.000
Diğer	4.819	4.966	40.988.833	53.353.000
Toplam	443.368	467.437	1.485.041.757	1.890.391.000

Sakarya'da yıllara göre abone sayıları ve doğalgaz tüketiminin dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

DOĞALGAZ	2015 Yılı Abone Sayısı	2016 Yılı Abone Sayısı (adet)	2015 Yılı Tüketimi (m ³)	2016 Yılı Tüketimi (m ³)
Mesken	135.119	166.156	139.894.623	153.608.286
Sanayi	108	240	27.314.533	40.426.280
Resmi Daire	1.078	1.352	12.400.426	10.838.914
Mal ve Hizmet Üretim Amaçlı	2.186	2.825	14.323.488	17.046.769
Toplam	138.491	170.573	193.933.070	221.920.249

6) BANKACILIK:

Sakarya'da toplam 124 banka şubesi bulunmaktadır. 2016 yılında Sakarya genelinde kredi, mevduat miktarı ve sektörel krediler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

KREDİLER 2016	Değer (Bin TL.)
Toplam Nakdi Krediler	12.838.353
Nakdi Krediler	12.426.039
Takipteki Alacaklar	412.314
Gayri Nakdi Krediler	2.313.009

MEVDUAT 2016		Değer (Bin TL.)
Tasarruf Mevduatı		5.009.463
Tasarruf Mevduatı Türk Lirası		3.184.878
Tasarruf Mevduatı Döviz Tevdiat Hesabi		1.824.585
Diğer Mevduat		1.656.284
Diğer Mevduat Türk Lirası		1.148.615
Diğer Mevduat Döviz Tevdiat Hesabi		507.669
Toplam Mevduat		6.665.747
SEKTÖREL KREDİLER 2016		Değer (Bin TL.)
Gıda, Meşrubat ve Tutun		223.859
İnşaat		622.770
Metal ve İşlenmiş Maden		222.008
Finansal Kuruluşlar		5.931
Tekstil ve Tekstil Ürünleri		60.987
Toptan Ticaret ve Komisyonculuk		685.699
Turizm		90.340
Ziraat ve Balıkçılık		819.870
Enerji		44.417
Denizcilik		239

7) MİLLİ GELİR ve İSTİHDAM:

TÜİK iller bazında işgücü verilerine göre 2013 yılı sonunda Sakarya'da istihdam oranı % 49,7, işsizlik oranı % 9,4 ve işgücüne katılma oranı ise % 54,8'dir. Sakarya Çalışma ve İş Kurumunun 2015 yılı ve 2016 yılı faaliyetleri aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Sakarya Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü Faaliyetleri	2015	2016
Başvurular	36.848	44.232
Açık İş	29.946	38.661
<i>Kamu</i>	131	72
<i>Özel</i>	29.815	38.589
İşe Yerleştirme	15.090	18.012
<i>Kamu</i>	126	51
<i>Özel</i>	14.964	17.961
Kayıtlı İşgücü Sayısı	77.687	53.310
Kayıtlı İşsiz Sayısı	25.770	24.760

ALTYAPI ve KAMU YATIRIMLARI

1) ULAŞIM:

A-KARAYOLU ULAŞIMI

Karayolları 1. Bölge Müdürlüğü'nün Sakarya ilinde sorumluluğu altında 598 km. karayolu vardır. Bu yolların 353 km.si Devlet Yolu, 112 km.si İl yolu, 133 km.si Otoyoldur. Devlet ve İl yollarımızda toplam 398,5 km. bölünmüş yolumuz vardır.

B-DEMİRYOLU ULAŞIMI

Ankara-İstanbul arasında toplam uzunluğu 535 km. olan Yüksek Hızlı Tren hattının 91 km.si (%17) İlimiz hudutları içerisinde yer almaktadır. 91 km.nin de 56 km.si Jandarma, 35 km.si Polis sorumluluk sahasında kalmaktadır.

C-DENİZ ULAŞIMI

İlimizin Karadeniz'e olan kıyı şeridi uzunluğu yaklaşık 60 km.dir. Adapazarı-Karasu arasında yapılacak 62 km. Demiryolu hattı ile ulusal Demiryolu şebekesine bağlanması planlanan Karasu Limanı, birkaç yıl sonra faaliyetine son verilmesi planlanan Haydarpaşa limanına alternatif limanlardan biri olacaktır.

D-HAVAYOLU ULAŞIMI

Sakarya, İstanbul Sabiha Gökçen ve İzmit Cengiz Topel havalimanlarından yurtiçi ve yurtdışına seyahat için hava ulaşım imkânlarına sahiptir.

2) ÇEVRE ve ŞEHİRCİLİK:

A-İMAR ÇALIŞMALARI:

	2015	2016
Onaylanan jeolojik jeoteknik etüt raporu sayısı	24	28
Kıyı Kenar Çizgisi tespit komisyonu kararı	3	56
İmar şikayetlerinin incelenmesi	58	62
Çevre düzeni ve imar planı kapsamında bildirilen görüş sayısı	38	35
Verilen ruhsat sayısı (Yapı ruhsatı, Yapı kullanım izin belgesi, İşyeri açma ve çalıştırma ruhsatı)		

B-YAPI DENETİM ÇALIŞMALARI:

AKTİF YAPI DENETİM KURULUŞU SAYISI (2016)	20
GÜNCEL YİBF ADEDİ	11293
DENETLENEN ALAN	9.647,678 m ²
MÜTEAHHİTLİK YETKİ BELGESİ NUMARASI SAYISI	762
BAKANLIĞA BİLDİRİLEN MÜTEAHHİT YASAKLAMA SAYISI	6

	2015	2016
YDK ŞANTİYE DENETİM SAYISI	143	125
YDK BÜRO DENETİM SAYISI	40	51
VATANDAŞLARCA YAPILAN YDK ŞİKAYET SAYISI	13	16
YDK UYGUNSUZLUK BELEDİYE BİLDİRİM SAYISI	1	1
YDK İÇİN HAZIRLANAN TEKNİK İNCELEME RAPOR SAYISI	18	20
İL YDK TARAFINDAN KARARA BAĞLANAN DOSYA SAYISI	32	43
UYGULANAN YAPTIRIM SAYISI		17
YAPTIRIM UYGULANAN KURULUŞ SAYISI		10
UYGULANAN YAPTIRIM TUTARI		146.825,38 TL

C-KENTSEL DÖNÜŞÜM ÇALIŞMALARI:

	BULUNDUĞU YER	ALANIN BÜYÜKLÜĞÜ(M ²)	YAPI ADEDİ
RİSKLİ ALANLAR	Hendek Kemalîye Mahallesi	63.328	130
	Erenler 1. bölge	358.000	537
	Erenler 2. bölge	124.000	99
REZERV	Erenler Yeni Mahalle	184.022	

	2015 VE ÖNCESİ	2016
Tespit edilen riskli yapı sayısı	235	195
Yıkılan riskli bina sayısı	85	139
Kira yardımı alması uygun görülen hak sahibi sayısı	35	36
Bugüne kadar ödenen kira yardımı	157.697	293.774
Riskli yapı teklifine ilişkin teknik heyetin karara bağladığı itiraz	109	107

Bakanlığımızca ilimizde risk tespiti yapma lisansı verilen 6 adet firma bulunmaktadır. İlimizde risk tespiti itirazlarını değerlendirmek için Risk Tespiti İtiraz Komisyonu kurulmuştur. Sakarya, Düzce, Yalova, Kocaeli illerindeki risk tespitlerine itirazlar bu komisyonca değerlendirilmektedir.

Hak sahiplerine ödenmesi gereken kira yardımı tutarı ilimiz için 2016 yılında aylık 690 TL. olarak belirlenmiştir.

İlan edilen riskli alanlardaki uygulamalarla ilgili Erenler ve Hendek belediyelerine Bakanlığımızca yetki devri yapılmıştır. Erenler 1. bölgede 288 adet konutun inşaatı tamamlanmıştır. Erenler 2. bölgede proje çalışmaları devam etmektedir. Hendek ilçesinde inşaat çalışmaları devam etmektedir.

D-ÇED VE ÇEVRE YÖNETİMİ:

ÇED KARARLARI	2015	2016
ÇED GEREKLİ DEĞİLDİR	26	28
ÇED GEREKLİDİR	3	2
ÇED KAPSAM DIŞI/MUAF	280	265
ÇED OLUMLU	2	4
ÇED OLUMSUZ	-	-

TOPLANAN ATIK MİKTARLARI (TON)

ATIK TÜRÜ	2014	2015	2016
BİTKİSEL ATIK YAĞ	89	91	54,3
MADENİ ATIK YAĞ	190	150	183,2
ATIK PİL VE AKÜ	6,9	5	4,2
ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİK	1754	1530	222,5
TIBBİ ATIK	759	1200	838

ATIKSU ARITMA TESİSLERİ DURUMU;

İlimizde 5 adet arıtma tesisi bulunmaktadır.

Karaman : 198.000 m³/gün,

Akyazı : 14.000 m³/gün

Hendek : 13.000 m³/gün

Karasu : 17.000 m³/gün

Geyve :13.970 m³/gün

Sakarya il nüfusu % 70 arıtma tesisine bağlıdır. Karaman arıtma tesisine Adapazarı, Erenler, Serdivan, Arifiye, Sapanca ilçelerinin ve 1. OSB'nin atıksuları gelmektedir. Hendek arıtma tesisine Hendek ve 2. OSB'nin atıksuları gelmektedir. Geyve ve Pamukova ilçeleri için ortak atıksu arıtma tesisi inşaatı tamamlanmış olup, faaliyete alınmıştır. Taraklı ve Kocaali ilçeleri atıksu arıtma tesisleri proje aşamasındadır. Kaynarca, Ferizli, Söğütlü, Karapürçek ilçeleri için atıksu arıtma tesisi kurulma çalışmaları devam etmektedir.

3) İÇME-KULLANMA SUYU ve KANALİZASYON:

Sakarya'da **360.622** hanenin tamamında (**425.747 abone**) insani tüketim yönetmeliğine uygun sağlıklı içmesuyu bulunmaktadır. Şehrin büyük bir kısmının içmesuyu ihtiyacı Sapanca Gölü'nden sağlanmaktadır. Sakarya'da yeterli atık sistemine ulaşamayan hane oranı % 25 olup, şehirdeki hanelerin % 75'i fenni kanalizasyon sistemine bağlıdır. İlin su potansiyeli yer üstü 1,71 milyar m³/yıl, yer altı 0,25 milyar m³/yıl olmak üzere toplam 1,96 milyar m³/yıl'dır.

4) KAMU YATIRIMLARI:

A-GENEL DURUM:

2016 yılı yatırımlarımızın toplam proje tutarı **6 milyar 625 milyon TL.** olup, 2015 yılı yatırımlarının proje tutarı ile karşılaştığımızda % 22'lik (1 milyar 192 milyon TL.) bir artış meydana gelmiştir. Toplam proje tutarını sektörlere göre incelediğimizde; sırasıyla Ulaştırma 3 milyar 907 milyon TL., Diğer Kamu Hizmetleri 1 milyar 258 milyon TL. ve Tarım sektörleri 679 milyon TL. ile ilk üç sırayı almaktadırlar.

2016 yılı yatırımlarımızın toplam ödeneği **1 milyar 321 milyon TL.**'dir. Toplam ödenek miktarını sektörlere göre incelediğimizde; sırasıyla Diğer Kamu Hizmetleri 602 milyon TL., Ulaştırma 338 milyon TL. ve Eğitim sektörleri 144 milyon TL. ile ilk üç sırayı paylaşmaktadırlar.

İlimizin 2016 yılı sonu itibariyle yatırım programında yer alan **460** projeye ayrılan **1 milyar 321 milyon TL** ödeneğin, **902 milyon TL.**'si harcanarak **% 69** nakdi, **% 77** fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır. **460** projemizden; **181**'i tamamlanmış, **161**'i devam etmekte, **50**'si ihale aşamasında olup, **68** projeye ise hazırlık çalışmaları devam ettiğinden henüz başlanılamamıştır.

YATIRIMLARIN SEKTÖREL DEĞERLENDİRMESİ 2016							
SEKTÖR	PROJE SAYISI	PROJE TUTARI (TL.)	2015 SONUNA KADAR YAPILAN HARCAMA (TL.)	2016 YILI ÖDENEĞİ (TL.)	2016 YILI HARCAMASI (TL.)	NAK. GER. OR. (%)	FİZ. GER. OR. (%)
TARIM	109	679.673.543	146.575.740	125.384.300	124.656.841	100	100
İMALAT	4	77.064.000	12.254.000	17.094.000	11.993.000	70	60
ENERJİ	72	224.998.906	58.012.000	67.171.906	59.126.138	88	93
ULAŞTIRMA	53	3.907.659.881	1.753.756.414	338.874.998	201.873.324	60	65
EĞİTİM	42	312.213.353	20.603.861	144.550.964	74.562.848	52	57
SAĞLIK	20	165.394.500	15.055.443	25.765.000	45.129.082	48	52
D.KAMU HİZ.	160	1.258.189.129	518.070.946	602.440.221	385.447.116	64	69
TOPLAM	460	6.625.193.312	2.524.328.404	1.321.281.389	902.788.349	69	77

B-ÖNEMLİ KAMU YATIRIMLARI:

1.ADAPAZARI-KARASU LİMANLARI VE SANAYİ TESİSLERİ İLE DEMİRYOLU BAĞLANTISI VE İSTASYON TESİSLERİ İNŞAATI

Adapazarı-Karasu Limanı arasındaki demiryolu hattı inşaatı; Adapazarı-Karasu-Akçakoca-Ereğli-Zonguldak-Bartın arasında yapılması planlanan 300 km.lik projenin ilk etabıdır. Arifiye istasyonundan başlayıp Karasu limanında son bulan hattın toplam uzunluğu 65,064 km. olup, güzergah üzerinde üç istasyon (Adapazarı, Ferizli, Karasu) bulunmaktadır.

Adapazarı-Karasu limanı arasındaki demiryolu tamamlandığında Karasu limanı 10.984 km.lik Ulusal demiryolu ağına bağlanmış olacaktır.

Adapazarı-Bartın Demiryolu Projesi ile Bartın, Zonguldak Filyos, Ereğli ve Karasu limanlarının yanı sıra Türkiye'nin en önemli ağır sanayilerinden Ereğli ve Karabük Demir Çelik fabrikalarının, Sakarya ili üzerinden demiryolu ağına bağlantısı sağlanacaktır.

Ağırlıklı olarak yük taşımacılığı yapılması öngörülen hat, batıdan Ankara-İstanbul demiryolu hattına, doğudan ise Zonguldak-Çankırı-Kayseri demiryolu hattına bağlanacaktır. Böylece, söz konusu limanlardan ve fabrikalardan çıkan yükler, demiryolu ile Türkiye'nin dört bir yanına taşınabilecektir. Adapazarı-Bartın Demiryolu Projesi'nin hizmete girmesinin ardından, Marmara bölgesindeki limanlardaki yoğunluğun bir kısmının Batı Karadeniz limanlarına kaydırılması da planlanmaktadır.

Karasu Limanının Adapazarı-Karasu demiryolu hattı ile Ulusal Demiryolu şebekesine bağlanması, Limanı Türkiye'de önemli alternatif limanlardan biri haline getirecektir. Böylece Karadeniz ülkeleri ile yapılacak olan ticaretin büyük bir kısmının Karasu limanı üzerinden yapılması sağlanmış olacaktır. Bununla beraber hattın Adapazarı ayırımından itibaren İç Anadolu'ya ve Marmara Bölgesi'ne açılması, demiryolu ağına ayrı bir ticari önem kazandıracaktır.

20.04.2011 tarihinde inşaatına başlanılan projeye güzergah üzerindeki zeminde karşılaşılan problemler nedeniyle 02.07.2012 tarihinde çalışmalara ara verilmiştir. 18.04.2016 tarihinde tekrar işe başlanılmış olup, çalışmalar devam etmektedir. Projenin altyapı ve üst yapı imalatları dahil 29/10/2019 tarihinde bitirilerek işletmeye açılması öngörülmektedir.

Projenin toplam maliyeti 468.671.000 TL.dir.

2.BALLIKAYA BARAJI

Sakarya ilinin ve civar yerleşim yerlerinin içme ve kullanma suyu ihtiyacını karşılamak amacıyla Mudurnu Çayı üzerinde inşa edilen Ballıkaya Barajı ile şehre yılda 189,22 milyon m³ içme ve kullanma suyu temin edilecektir. İşe 22.02.2013 tarihinde başlanmış olup, iş bitim tarihi 04.07.2017'dir. 15.03.2013 tarihinde temeli atılmıştır. Fiziki gerçekleşme % 99'dur. Sakarya'nın 100 yıllık geleceğini yakından ilgilendiren önemli bir çalışmadır. Baraj aynı zamanda Sakarya'nın tek ve vazgeçilmez içme suyu kaynağı olan Sapanca Gölü'nü korumak ve yaşatmak için de alternatif su kaynağıdır. Baraj tamamlama projesinde ise % 35 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.

Projenin maliyeti 408.331.702 TL.dir.

3.KARASU LİMANI İNŞAATI

Yap-İşlet-Devret modeliyle IC İÇTAŞ San. ve Tic. A.Ş. tarafından yapılmakta olan Karasu limanı inşaatında 24.09.2014 tarihinde Yer Teslimi işlemleri yapılmıştır. Tali Mendirek kronman duvarının %95.22'si tamamlanmıştır. Çevre güvenlik duvarı üzerine yapılan tel çit işlerinin %98'i tamamlanmıştır. Liman baseni içerisindeki tarama işleminin %42'lik kısmı tamamlanmıştır. Batı ve Güney rıhtımlarında rıhtım altı çelik kazık boruların %50'sinin çakım işlemi tamamlanmıştır. Prekast döşeme üretiminin %58'i tamamlanmıştır. Kazık içi beton ve başlık kirişi imalatları devam etmektedir.

Liman geri sahasında bulunan 80 adet parselle ilgili yürütülen kamulaştırma işleminden, 38 parselin işlemi tamamlanmıştır.

Karadeniz kıyısında ve Marmara bölgesine yakın olması sebebiyle Karasu Limanının lojistik açıdan Ülkeye önemli katkıları bulunacaktır. Karasu limanının hizmete girmesiyle; Karadeniz ülkelerine ithalat ve ihracat yapan firmalarımız deniz yolu mesafesinin kısalmasıyla ve boğaz masraflarının oluşmaması sebebiyle düşük navlunla karşılaşacaklardır. Hinterlandımızdaki ithalat ve ihracat yapan fabrikaların karayolu ulaşım maliyetleri düşecektir. İstanbul ve Kocaeli limanlarının yükü azalacak böylece konu şehirlerdeki büyük araç trafiğini rahatlatacaktır.

Saha betonu kaplama işlerinin % 44'ü tamamlanmıştır. Üst Yapı İşleri; Gate Kompleks Binası, Personel Giriş Binası ve Güvenli Atık Binası inşaatları tamamlanmıştır. Trafo Binasının kaba inşaatı ve ince işleri tamamlanmış olup, elektrik ve mekanik işleri devam etmektedir. Mazot İstasyon Binasının kaba inşaatı ve ince işleri tamamlanmış olup, yakıt tanklarının montaj işlemleri devam etmektedir. Ek Gümrük Binası inşaatı devam etmektedir. Ekipman Temini; Liman vinci, forklift, römorkör botları, palamar botu ve bunker temini gerçekleştirilmiştir. Yüke verilen hizmetler; Ro-Ro, Ro-Pax, Tren ferry, Genel kargo elleçleme, Dökme yük elleçleme, Konteyner elleçleme, iç dolum iç boşaltım, Trailer hizmeti, lashing hizmeti, Terminal hizmetleri, Antrepo, Ardiye. Gemiye verilen hizmetler; barınma, palamar, kılavuzluk, römorkör, atık alımı. Kapasite; Ro-Ro:110.000 araç/yıl, Konteyner: 150.000 TEU/yıl, genel kargo ve dökme yük:5.000.000 ton/yıl, 150.000 m² depolama alanı. 2017 yılının Ocak ayında kısmen faaliyete geçmiştir.

Toplam maliyeti 73.114.193 \$'dır.

4.SAKARYA STADYUMU İNŞAATI

TOKİ tarafından yaptırılan işin yapım çalışmaları devam etmektedir. Seyirci kapasitesi 25.000 kişidir. 2016 yılı sonu itibariyle % 95 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır. 19 Nisan 2017 tarihinde bitirilmesi planlanmıştır.

Toplam maliyeti 137.000.000 TL.dir.

5.KADIN DOĞUM VE ÇOCUK HASTANESİ İNŞAATI

Adapazarı ilçesinde yapılacak hastanenin 24.11.2015 tarihinde fiili yer teslimi yapıldı. Hastane binasının zemin ve temel çalışmaları devam etmektedir. Orman Genel Md. yapılan müştemilatta ise kaba inşaat devam etmektedir. Hastane 250 yatak kapasitelidir. 2016 yılı sonu itibariyle % 30 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.

Toplam maliyeti 90.582.700 TL.dir.

6.KUZEY MARMARA OTOYOL PROJESİ

Güzergah olarak Tekirdağ Kınalı ayrımından başlayarak Yavuz Sultan Selim köprüsü-Kocaeli ve Sakarya il sınırları içerisinde geçmektedir. Adapazarı ilçemizin Camili mahallesinin 1,5 km. Güneyinden geçen otoyol projesinde Camili mahallesine büyük bir kavşak yapılması planlanmıştır.

Bu kavşaktan Camili'ye, Şehir Merkezine ve Kaynarca ilçemize bağlantı sağlanacaktır. Otoyol, Kömürlü köyü civarında Sakarya-Karasu yolunda kesişmektedir. Burada da Dört yol kavşağı devamında D-100 üzerindeki Akyazı kavşağını kesmektedir. Hendek-Akyazı ilçelerimiz arasındaki TEM otoyoluna bağlanacaktır.

Projenin toplam uzunluğu 260 km.dir. Bağlantı yolları ile 415 km.dir. Projenin 54 km.lik otoyol kısmı ile 17 km.lik bağlantı yolları Sakarya ili sınırlarından geçmektedir. Otoyolun genişliği 2x4 şeklinde olmaktadır. Bu proje tamamlandığında Sakarya-İstanbul arasındaki mesafe 15 km. kısalacaktır. D.020 devlet yolu olarak Kuzey Marmara Otoyolunun haricinde ayrı bir yol yapılmaktadır. Bu yol da Yavuz Sultan Selim köprüsünün Anadolu tarafındaki ayağından başlayarak, Şile-Ağva-Kandıra-Kaynarca-Karasu ve Zonguldak'a kadar devam etmektedir. Kaynarca-Karasu arasındaki yol çalışmaları ise halen sürdürülmektedir.

7.KAYNARCA-KARASU YOLU

Toplam 35 km uzunluğundaki tek yol standardındaki yolun bölünmüş yola dönüştürülmesi için ihalesi 30.04.2010 tarihinde 46.855.362 TL. bedelle yapılmıştır. Yapım çalışmalarına 03.08.2010 tarihinde Eksen İnş. yükleniminde başlanmıştır. Yatırım Programı Proje bedeli (UYF) 37.583.000 TL.'dir. 2015 yılı sonuna kadar (Yatırım Programında) 9.000 TL. harcama yapılmıştır. İhale bünyesinde Kaynarca, Kayalık, Kulaklı kavşaklarıyla Fuat Deresi Köprüsü ve Esmegülü Dere tamamlanmıştır. Kaynarca – Karasu yolunun 15 km'si bölünmüş yol olarak binder seviyesinde tamamlanmıştır. 13 km' si bölünmüş yol olarak trafiğe açılmış olup, 1,8 km lik kesim sol şeridinden 2x1 olarak hizmet vermektedir. 2016 yılında 3.425.000 TL. harcanarak 4 farklı kesimdeki heyelan önleme çalışmaları tamamlanmış olup, fiziki gerçekleşme % 100'dür. Söz konusu yolun ihalesi tek yol olarak çıkılmış olup, Karadeniz Sahil Yolunun bütünlüğünün korunması amacıyla 2x2 bölünmüş yol olarak yapılmasına karar verilmiştir. Bu nedenle kalan 20 km.lik kesimin ikmal ihalesi kapsamında yapılması planlanmaktadır.

8.ORMANKÖY-AKYAZI-DOKURCUN-4.BÖLGE HUDUDU

Toplam 38 km uzunluğundaki yolun 18 km.lik kesim BY-BSK seviyesinde tamamlanmıştır. Yatırım programındaki proje bedeli 188.946.000 TL. dir. 2015 yılı sonuna kadar toplam (Yatırım Programında) 156.241.000 TL. harcama yapılmıştır. Toplam 38 km uzunluğundaki yolun kalan 20 km.lik kesim ve Ballıkaya Baraj Varyantının yaklaşık proje bedeli 120.000.000 TL. olup, henüz ihalesi yapılmamıştır. Proje çalışmalarına devam edilmekte olup, henüz sonuçlanmamıştır. Bu nedenle kamulaştırma çalışmalarına başlanamamıştır. DSİ tarafından 2016 yılında Baraj havzasında su tutulması planlanmaktadır.

MAHALLİ İDARELER

1) BELEDİYELER:

Sakarya Büyükşehir Belediyesinin **2015, 2016 ve 2017** yılları mali bütçesi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

BÜTÇE YILI	GİDER BÜTÇESİ	GELİR BÜTÇESİ	FİNANSMAN TAHMİNİ
2015	350.000.000,00	340.000.000,00	10.000.000,00
2016	450.000.000,00	410.000.000,00	40.000.000,00
2017	600.000.000,00	570.000.000,00	30.000.000,00

Büyükşehir Belediyesinin **2016** yılı yatırım programında 43 proje mevcuttur. Projelerin toplam tutarı 125.488.383 TL. ve ödeneği 142.220.720 TL.'dir. 2016 yılı sonu itibariyle 75.813.470 TL. harcama yapılarak % 77 nakdi gerçekleştirme sağlanmıştır.

Büyükşehir Belediyesi SASKİ Genel Müdürlüğünce içmesuyu, kanalizasyon, arıtma ve abone hizmetleri alanlarında **2016** yılı programında olan 43 projenin toplam tutarı 517.963.621 TL. ve ödeneği 240.719.486 TL.'dir. 2016 yılı sonu itibariyle 111.445.522 TL. harcama yapılarak % 68 nakdi gerçekleştirme sağlanmıştır.

İller Bankası Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü **2016** yılında Büyükşehir ve İlçe Belediyelerine proje tutarı 420.863.511 TL. olan 38 proje için kredi tahsis etmiştir. 2016 yılı sonu itibariyle 153.930.637 TL. harcama yapılarak % 81 nakdi gerçekleştirme sağlanmıştır.

SORUNLAR ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1- 1000 Yataklı Şehir Hastanesi Yapılması; İlimiz 10 000 kişiye düşen hasta yatak sayısı ve doktor sayısı bakımından Türkiye ortalamasının altında bulunmaktadır. Türkiye ortalamasında 10 000 kişiye düşen hasta yatak sayısı 26.6 iken Sakarya'da 20.5 dir. Yine Türkiye ortalamasında 10 000 kişiye düşen doktor sayısı 17.9 iken Sakarya'da 14.0' dür. Yatak ve doktor yetersizliği nedeniyle hastaların bir bölümü çevre illere sevk edilmektedir. İlimizdeki bu sağlık sorununun giderilmesi için acilen 1000 yataklı şehir hastanesinin yapımına ihtiyaç duyulmaktadır.

2- İkinci bir Üniversitesinin Kurulması; Sakarya Üniversitesinin 2003 yılında 26.471 olan öğrenci sayısı 2016 yılında 91.249 olmuştur. Ülke genelinde üniversite eğitimi için öğrencilerimizin Sakarya ilini tercih etmesi Sakarya'da ikinci bir devlet üniversitesinin açılmasını zaruri kılmaktadır.

3- İlçe Hükümet Konakları Yapımı; Erenler, Serdivan ve Arifiye İlçelerimizdeki Hükümet Konakları başka resmi kurumlardan devralınan eski binalardır. Bu eski binalar vatandaşlara hizmette yetersizdirler. Söz konusu ilçelerimize yeni hükümet konakları yapımının yatırım programına alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

4- Tarımsal Sulama Projelerine Ağırlık Verilmesi; İlimizde sulanabilir 93.000 hektar tarım arazisinin ancak 20.000 hektarı (% 8'inde) sulama ünitelerinden yararlanılarak sulanmaktadır. Sulanabilir tarım arazisine göre bu rakam oldukça düşüktür. Adapazarı ovasının yeterli düzeyde sulanabilmesi için DSI'nin ilimizdeki sulama projeleri yapımına ağırlık vermesi gerekmektedir.

5- Adapazarı-Karasu Demiryolu Projesi sorunlarının bir an önce giderilip, Projenin hayata geçirilmesi beklenmektedir.

6- Sakarya Müzesinin mevcut binası, müze ve müzecilik faaliyetlerinin yürütülmesinde yetersiz kalmaktadır. Bu konunun köklü çözümü için açık ve kapalı alan olarak geniş mekanlara sahip müze binasına ihtiyaç duyulmaktadır.

7- Söğütli İlçesi sınırlarında Merkez bir İlkokula ihtiyaç vardır. İmar uygulamasıyla yer edinilmesi halinde İlkokul ihtiyacı karşılanacaktır.

8- Hendek İlçesi Yenimahalle nüfus ve kentleşme olarak hızlı bir şekilde büyümesinden dolayı, eğitim-öğretimin daha iyi verilebilmesi için acil olarak 24 derslikli 1 ortaokul ve 2 ilkokul yapılmasına ihtiyaç vardır.